

ВІСНИК VISNYK

-VISNYK

*Свобода народам!
Свобода людині!*

Спілко - політичний місячник

ЗМІСТ

С. Корнич — Огляд світових подій	1
В. Щербій — Роман Шухевич - поручник Щука в Карпатській Україні	4
М. Чировський — Чи ССР економічно приготований до війни?	7
Степан Литвин — Етюд з історії	8
Д-р Михайло Кушнір — Від науки до нації	11
Ждан Ласовський — Урбаністичні мініяюрі	13
В. Давиденко — Їхати чи не їхати?	14
Петро Боднарчук — Надія	17
Д-р М. Дейчаківський — Д-р Іван Подригуля	18
С. Женецький — Москва на Близькому Сході	20
Софія Наумович — „Месяціст” Достоєвський	22
Лев Шанковський — Книга про герой	24
Анатоль В. Бедрій — Нове видання важливої праці	27
З життя Відділів	31
Документи з того боку	32
Хроніка	33

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОВІД
УКРАЇНИ

У ВИДАВНИЦТВІ ОЧСУ МОЖНА НАБУТИ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ:

Е. Маланюк: <i>Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать</i> , стор. 32	0.50	Л. Полтава: <i>1709</i> (роман), стор. 224, ціна: т. о. 2.50 м. о.	2.00
Е. Маланюк: <i>Малоросійство</i> , стор. 36	0.50	Я. Стецько: <i>30-те Червня 1941 р.</i> , стор. 463, ціна: т. о. 7.00, м. о.	6.00
Е. Маланюк: <i>До проблеми большевизму</i> , стор. 82	1.00	М. Сосновський: <i>Україна на міжнародній арені 1945-1965</i> , стор. 272	3.50
Е. Маланюк: <i>Нариси з історії нашої культури</i> , сторр. 80	0.50	Ф. Б. Корчмарик: <i>Духові впливи Києва на Московщину в добу Гетьманської України</i> , стор. 245	4.00
Е. Маланюк: <i>Остання весна (поезії)</i> , стор. 104	1.50	* Косак-Охримович-Тураш: стор 190, ціна: т. о. 4.00, м. о.	3.00
Е. Маланюк: <i>Серпень (поезії)</i> , стор. 72	2.00	О. Дякін-Горинський: <i>Ідея і чин</i> , стор. 408, т. о.	5.00
* Історія Русів , стор. 346	3.00	П. Савчук: <i>Гетьман Мазепа</i>	2.00
Д. Доцщов: <i>Підстави нашої політики</i> , стор. 210	2.75	П. Савчук: <i>Ідея і любов (драма на 3 дії)</i>	0.50
Д. Доцщов: <i>Правда прадідів великих</i> , стор. 95	1.00	П. Савчук: <i>Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)</i>	1.00
Д. Доцщов: <i>Хрестом і мечем</i> , стор. 319, ціна: т. о. 5.00, м. о.	4.00	П. Савчук: <i>Облога замку (мелодрама на 5 дій)</i>	1.00
О. Оглоблин: <i>Гетьман Іван Мазепа та його доба</i> , стор. 410	6.00	О. Бабій: <i>Повстанці (поема)</i> , стор. 180	2.00
О. Оглоблин: <i>Думки про Хмельниччину</i>	1.00	О. Запорожець: <i>В одвічний боротьбі</i> , стор. 370	2.00
О. Оглоблин: <i>Українсько-московська угода</i> , сторінок 100	0.50	Вадим Лесіч: <i>Кам'яні луни</i>	1.50
О. Оглоблин: <i>Хмельниччина і українська державність</i> , стор. 24	0.25	Р. Володимир: <i>Палкі серця (поезії)</i> , стор. 215	2.50
О. Оглоблин: <i>Думки про сучасну українську історіографію</i> , стор 87	1.50	Зореслав: <i>З ранніх весен (поезії)</i> , стор. 112	2.00
А. Княжинський: <i>На дні СССР</i> , стор. 232	2.75	“ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ” — історичний збірник УСС, 1914-1964 , стор. 608, т. о.	12.00
У. Самчук: <i>Чого не гоїть вогонь (роман)</i> сторінок 288	3.75	В. Гаврилюк: <i>Тінь і мандрівник (поезії)</i> , стор. 105	2.00
Ф. Одрач: <i>Щебетун (повість)</i> , стор. 294	2.50	М. Кушнір: <i>Край і еміграція</i> , стор. 47	0.75
Т. Ерем: <i>Советський акваріум</i> , стор. 142	0.50	М. Островерха: <i>На закруті</i> , стор. 142	2.00
Л. Старицька-Черняхівська: <i>Іван Мазепа</i> , сторінок 154	1.25	М. Островерха: <i>Великий Василіянин</i> , стор. 48	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: <i>Останній сніп</i> , сторінок 44	0.50	М. Островерха: <i>Гомін здалека</i> , стор. 127	1.50
М. Щербак: <i>Багаття (лірика)</i> , стор. 64	0.75	М. Островерха: <i>Вліски і темряви (спогад)</i> , стор. 208	2.00
М. Щербак: <i>Шлях у вічність</i> , стор. 29	0.25	М. Островерха: <i>Чорнокнижник із Зубрівки</i> , стор. 32	0.50
В. Грипко: <i>Панславізм в советській історіографії і політиці</i> , стор 37	0.25	М. Островерха: <i>Грозна калини</i> , стор. 132	2.00
В. Кравців: <i>Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки)</i> , стор. 31	0.25	М. Островерха: <i>Без докору (міркування на мистецькі теми)</i> , стор. 154	1.50
РІЧНИКИ ВІСНИКА (тверда оправа)	8.00	М. Чубатий: <i>Княжа Русь-Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй</i>	2.50
Е. Ляхович: <i>Перевірка наших позицій</i> , стор. 15	0.25	Хосе Орtega - I - Гассет: <i>Бунт мас</i>	2.00
Е. Ляхович: <i>Форма і зміст українських змагань</i>	2.50		
В. Січинський: <i>Крим (історичний нарис)</i> , стор. 31	0.25		
П. Мірчук: <i>З моого духа печаттю (25-ліття ОУН)</i> , стор. 30	0.50		
П. Мірчук: <i>Відродження української ідеї</i> , стор. 63	1.00		
П. Мірчук: <i>Під покров Богородиці (свято УПА)</i> , стор. 32	0.25		
П. Мірчук: <i>Українська визвольна справа і українська еміграція</i>	1.00		
П. Мірчук: <i>Українська Повстанська Армія — 1942-1952</i> , стор. 319	2.00		
П. Мірчук: <i>Українська Державність 1917-1920</i> , стор. 400	5.00		
С. Збарацький: <i>Круги</i> , стор. 104	1.00		
Г. Косинка: <i>Фавст з Поділля</i> , стор. 95	1.00		

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasveur De Beauplan: <i>A Description of Ukraine</i>	3.00
N. Chirovsky: <i>Old Ukraine</i> , 480 pp.	7.00
N. Chirovsky: <i>The Economic Factor in the Growth of Russia</i> , 178 pp.	3.75
N. Chirovsky: <i>The Ukrainian Economy</i> , 93 pp.	1.50
N. Chirovsky: <i>An Introduction to Russian History</i> , 280 pp.	4.50
L. E. Dobriansky: <i>The Vulnerable Russians</i> , 454 pp.	6.00
I. Mirchuk: <i>Ukraine and its People</i> , 280 pp.	3.00
O. Honcharuk: <i>If war Comes Tomorrow</i> , 63 pp.	1.00
W. Dushnyck: <i>The Ukrainian-Rite Catholic Church at the Ecumenical Council (1962-1965)</i> , 191 pp.	3.00

Замовлення висилати на адресу:

V I S N Y K

P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

С. Корніг

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

Останнім часом, у зв'язку з посиленням воєнного напруження в Азії та на Близькому Сході, актуальною стала небезпека застосування атомової зброї. Про це свідчить, зокрема, факт, що Віденська конференція ЗСА і Москви в справі атомової зброї відбувається в діловому й поважному тоні. Вона має закінчитися в Гельсінках у вересні ц. р.

Технічний поступ в продукції атомової зброї допровадив останнім часом до відкриття значно дешевшого йскорішого способу здобування ізотопу 235 з урану з поміччю т. зв. центрифугової системи. Німеччина, Англія і Голландія підписали угоду про побудову двох величезних закладів для продукції атомової енергії цією системою. В кожному з тих закладів працюватиме по сто тисяч центрифуг, які зможуть виробляти, в таємниці, також матеріал для атомової зброї.

Початково до „атомового клубу” держав належали ЗСА, ССРС, Британія і Китай. У 1960 р. вже були готові до продукції атомової зброї Західна Німеччина, Японія, Італія, Ізраїль, Австрія, Швейцарія, Швеція і Індія. З того часу прибуло ще 12 держав, що можуть виробляти атомову зброю. Тож власне тепер особливо актуальною стала справа застосування атомової зброї і тому Москва почала широко використовувати психологічно-політичну зброю в своєму наступі на вільні ще країни.

Методи веденої Москвою психологічно-політичної війни всім відомі: провокаційно-підступна пропаганда в телевізії, радіо і пресі, організування на Заході підривних груп і партій, вишколювання агентів для деморалізації громадянства, а особливо молоді, в західніх країнах. Гіпноз, підсичувані цими агентами, влаштовують демонстрації, розпалюють релігійні й расові пристрасті, розхитують дисципліну і ве-

дуть пацифістичну, капітулянтську агітацію. „Революціонери” переводять атентати, підкладають бомби і підготовляють комуністичну революцію.

В реакції на це у вільному світі поволі нарощають здорові сили спротиву. До того процесу належить зачислити такі події: прихід до влади в ЗСА Республіканської партії, в 1969 р. у Франції прихід до влади націоналістів, а у Великобританії — консерватистів.

Події в ЗСА і Індо-Китаї

Закордонна політика ЗСА в останніх тижнях присвячена була в основному війні в Індо-Китаї, де переводиться плян її в'єтнамізації. Перша частина цього пляну — очищенння сусіднього з південнов'єтнамським фронтом терену від ворожих військ Північного В'єтнаму — пройшла успішно. 30 червня американська війська виведено з Камбоджі. Дальшу оборону тієї країни перебрало власне військо Камбоджі в союзі з Південним В'єтнамом і з допомогою американських летунських сил. Не зважаючи на загиби опозиції, що Уряд ЗСА „поширив війну на Індо-Китай”, громадська опінія з задоволенням прийняла військову акцію в Камбоджі, як необхідну з огляду на те, що комуністи зробили собі там вигідний пляцдарм для атакування Південного В'єтнаму і американських військ.

Можна припустити, що для оборони Південної Азії вдастся притягнути й інші азійські держави, як Ляос, Сіям, а врешті й Індонезію. Як би там не було, ЗСА вступили на шлях твердої реалізації доктрини през. Ніксона про те, що народи, загрожені небезпекою ззовні, повинні самі себе боронити, а ЗСА можуть давати їм допомогу воєнними доставами, летунством і забезпеченням проти атомової атаки. Таке ставлен-

ня справи виключає обвинувачення ЗСА в імперіалізмі і значно підсилює протимосковські сили.

Боротьба в Індо-Китаї триває із змінними успіхами, але союзні війська утримують в своїх руках всі важливіші позиції.

Успішне переведення в'єтнамізації війни за непокоїло Москву, і в її поступованні помічається схильність до закінчення тієї безвиглядної війни. Проте, В'єтконг ще впирається і домагається створення в Південному В'єтнамі коаліційного уряду з участю комуністів, а потім переведення виборів, сподіваючись, що в тих виборах вдасться комуністам захопити владу. Президент Тю категорично заявив, що його уряд не погодиться на творення коаліційного уряду.

22-го червня закінчився термін договору ЗСА з Японією. Цей договір автоматично продовжується і може бути зірваний з ініціативи одної або другої сторони за попереднім виповідженням. В міжчасі Японія стала світовою економічною потугою і її політичні провідники вживають заходів для забезпечення її оборони шляхом створення власної атомової зброї. Політика Японії схиляється щораз більше направо, до „лінії де Голля”.

Внутрішньополітична ситуація в ЗСА назагал покращала. Поступово минає психоза масових вуличних демонстрацій, до чого в значній мірі спричинилася реакція збоку „мовчазної більшості”, а особливо виступи робітників. Громадянство вже має досить тих демонстрацій і відрухово відгороджується від гілпісів та радикально настроєних студентів. Їх уникають в товаристві, ніхто не хоче винаймати їм мешкання, їх не приймають на працю.

В кінці липня відбулися расові заворушення в Гавstonі, Тексас, і в Чікаго, де кілька тисяч

негрів взяли участь в боротьбі з поліцією. Арештовано 150 осіб, поранених було 25 осіб, в тому числі 10 поліціянтів.

Виглядає так, що організатори демонстрацій, які мали на цілі якусь „свою революцію”, вирішили тепер добиватися її шляхом підготови до листопадових виборів, на яких вони сподіваються вибрати лівих кандидатів.

В останніх тижнях перейшла через ЗСА хвиля саботажів — вибухів підкладених під різними установами доморобних бомб, що в деяких випадках викликали значні матеріальні втрати. Генеральний прокуратор Дж. Мітчел і голова ЕфБіАй заповіли посилення боротьби з підривними елементами.

У звітному періоді велася лівими елементами шалена пропаганда проти республіканської адміністрації в пресі, радіо і телевізії, а також відбувались численні виступи лівих на публічних зборах.

Проте, найбільші труднощі справляють республіканській адміністрації „голуби миру” з Конгресу. Успадкований по демократичній адміністрації Конгрес складається в більшості з демократів, значна частина яких докладає всіх зусиль, щоб робити республіканській адміністрації труднощі. У Сенаті прийнята була резолюція, що забороняє фінансування війни в Камбоджі. До бюджету вставлено великі суми на фінансування і будову шпиталів, щоб зробити державний бюджет нереальним, і т. д. Постійні гострі виступи лівих конгресменів проти Президента і віце-президента Егню створювали запальну атмосферу.

30 липня президент Р. Ніксон відбув у Лос Анджелесі пресову конференцію, на якій, відповідаючи на запити журналістів, порушив кілька актуальних справ. Він заспокоїв Ізраїль, що в часі проєктованого на 90 днів перемир'я на Близькому Сході будуть вжиті всі заходи для того, щоб жадна зі сторін не використала його для розбудову свого мілітарного потенціялу. У справі Південного В'єтнаму Президент вияснив, що конституція тієї країни забороняє комуністам займати будь-яке урядове становище. Цим можна пояснити останню заяву президента Тю. Йдеться про те, що коаліційний уряд не може бути накинений Південному В'єтнамові. Але якби у загальних виборах такий уряд

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

був вибраний, то уряд Тю і ЗСА його визнають. Далі Президент заявив, що внаслідок переведеної в Камбоджі мілітарної акції покращали перспективи мирного закінчення війни у В'єтнамі. Відповідаючи на запитання в справі переговорів з Москвою, Президент зазначив, що ЗСА не мають заміру роззброюватися, а переговори у Відні ведуться тільки в справі обмеження продукції нової атомової зброї, що може бути корисним для обох сторін. У відповідях, що стосувалися внутрішньої політики, як сегрегація шкіл, бюджетовий дефіцит, боротьба з інфляцією і зі злочинами, затруєння води і атмосфери, Президент зазначив, що внесені Урядом відповідні законопроекти Конгрес не поспішає погодити.

Президент заявив, що віце-президент Егню слушно критикує пресу та телевізію і що він з виступів Егню задоволений.

Стримання боїв на Близькому Сході

31 липня офіційно повідомлено, що уряд в Тель-Авіві погодився на плян державного секретаря Роджерса про стримання боїв між Ізраїлем і арабами на 90 днів для ведення переговорів про замирення. Кілька днів перед тим офіційно повідомили про згоду припинити вогонь президент Єгипту Нассер і король Йорданії Гуссейн.

Тим часом виглядає так, що Москва не тільки обсадила Єгипет своїм військовим персоналом, але й розбудувала вздовж Суецького канала гнізда керованих ракет з нуклеарними головками. Отже, Ізраїль у тих переговорах в ситуації примусовій, і можна побоюватися, що змущений буде прийняти умови, подиктовані Москвою. Можливо, що Ізраїлеві прийдеться погодитися на дипломатичне визнання його арабськими державами, відступити зайняті в Шестиденній війні терени і залишитися малою державкою, утримуваною жидівською еміграцією в ЗСА.

Події в Західній Європі

Події в Індо-Китаї і на Близькому Сході відтягнули увагу світу від подій в Західній Європі. А там починають діятися прикрі речі. Західна Німеччина по другій світовій війні, діставши підтримку з боку ЗСА, дуже швидко розбудувала свою економіку, воєнний промисл і під-

мудрим проводом Аденаусера осягнула велиki політичнi успiхи, як союзник Заходу, а особливо ЗСА. Західня Німеччина, у спiвпрацi з Америкою, стала силою, якої почала боятися Москва. Тепер, пiд проводом канцлера В. Брандта, соцiял-демократа, вона починає вести полiтику, зорiєntовану на спiвпрацi з Москвою, сподiавшися осягнути прилучення Схiдної Німеччини, а далi договорення з Москвою в стилi Рапалльо, привернення Схiдного Берлiну i уступлення з Схiдної Німеччини московських вiйськових залог.

7-го серпня Москва i висланцi Бонну прийшли до згоди у справi вiдмовлення вiд застосування сили, а також визнання iснуючих в Европi кордонiв. Питання про майбутнiсть обох держав Німеччини i про їх об'єднання залишилося вiдкритим. Ця угода вiдкриває шлях до дальшого зближення Західної Німеччини з державами совєтського блюку. Опозицiя Християнсько-Демократичної партiї до будь-якого договору, в якому не проголошувалося б цiлi об'єднання обох Німеччин, загальновiдома, а проте канцлер Вiллi Брандт, якому належить концепцiя зближення з Советським Союзом, очевидно, цю опозицiю переборе. До того ж поviдомляють, що до пiдписаної в Москвi угоди додано лист-заяву Бонну про його намiр добиватися мирним шляхом об'єднання обох частин Німеччини.

Цiєю угодою, що її мають ще затвердити в Боннi, Москва осягнула великий успiх. Зобов'язання визнати iснуючi в Европi кордони фактично означає визнання Західною Німеччиною пiслявоєнного кордону Польщi на заходi, тобто ту саму „лiнiю Одри-Нiссi”, що її визнати Західня Німеччина уперто вiдмовлялася протягом 20 рокiв.

Питання про Західнiй Берлiн також в угодi не вирiшено. Права союзних держав у Німеччинi, що випливають iз перемоги над гiтлерiвською Німеччиною в 1945 роцi, очевидно, залишаються непорушними. Угода про вiдмову застосовувати силу не рiвнозначна з мировим договором.

У деяких дипломатичних колах побоюються, що в цiй угодi можуть критися „сюрпризи”: сесiтнi точки, вiдомi лише для договiрних сторiн.

В. Щербій

РОМАН ШУХЕВИЧ - ПОРУЧНИК ЩУКА В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ

„І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт;
Що кров'ю власною і власними кістками
Твердий збудуємо гостинець, і за нами
Приайде нове життя, добро нове у світ".

І. Франко

Не знаємо, чи можна дібрати суттєвіше мотто для характеристики життєвого шляху та життєвої цілі великого сина нашої Вітчизни, сл. п. Романа Шухевича - поручника Щуки і згодом генерал-хорунжого Тараса Чупринки.

Зображення життєвого шляху, сповненого невисипущими трудами, чинами й жертвами великого воїна і державного мужа, чекає на своїх дослідників. Може нова генерація довершить це. Нам не під силу вказати в цьому короткому есеї на всю революційно-політичну дію Романа Шухевича - Дзвона, на військово-політичну здібність Романа Шухевича - поручника Щуки, на досі не з'ясовану як слід воєнну доктрину й політичну мудрість Романа Шухевича - генерал-хорунжого Тараса Чупринки - Лозового. Хочемо взглянути в людську душу, в сповнене вщерть безмежною любов'ю до свого близнього, до своєї Вітчизни серце, у ясний ум, що підказував лицарськість навіть супроти ворога.

Наша розповідь стосується до одного з етапів боротьби визначного революціонера - націоналіста, стратега і державного мужа, саме того етапу, коли він з'явився в найзахіднішому кутку України, в Срібній Землі за Карпатами тоді, коли вісімсот тисяч українських людей потойбіч Карпат, ганьблених зовнішніми ворогами, як „нічні люди”, „тутешні”, „рутенці” чи ще як, піднесли голосний гомін волі. З'явився в Срібній Землі у 1938 році, щоб помагати братам змити ганьбу тисячоліття, щоб кувати міцне кільце в безперервному змагу нації за її самобутнє життя, за державу.

У малій кімнаті, на піддаші будинку при Стрілецькій площі у Львові нарада членів Крайового Проводу Організації Українських Націоналістів. Політичну ситуацію, що її витворив німецький „аншлюс” Австрії, нацистський рух у чеських Судетах та рух українців за Карпатами, метою якого було осягнути волю Карпатської України, покищо в рямцях її автономії в

т. зв. Чесько-Словачькій Республіці, чи, як називали українці називати цей твір: Держава чехів, словаків і українців — з'ясовував Зенон Коссак.

Становище Головного Проводу ОУН, який тоді вже очолив був пок. Андрій Мельник, рефериував Роман Шухевич. Те становище в короткому таке: Німці не зупинять свого походу в Австрії чи в чеських Судетах. Вони підуть у Центральну і згодом у Східну Європу. Це приведе до відкритого зудару між Німеччиною й державами, окупантами України, отже Польщею, а там і Московією. Для цього походу Німеччина збирає союзників, між ними й Мадярщину, заінтересовану Карпатською Україною, яка буде, мабуть, ціною за союз. Щоб не дразнити вже тепер німців, які, мабуть, будуть схильні визнати українську державність, Організація Українських Націоналістів не візьме чинної участі в подіях, які назривають на Карпатській Україні.

Роман Шухевич замовк. Та учасникам тієї наради було видно, що коментар до такого становища Головного Проводу ОУН є невідкладний і що з цього члени Крайового Проводу пороблять висновки.

І Роман Шухевич зробив такий коментар. Програма брунатної Німеччини, викладена в книжці „Майн кампф”, автором якої підписано Адольфа Гітлера, а яку складав „трест мозків” Націонал-Соціялістичної Німецької Робітничої Партиї, не залишає найменших ілюзій, коли йдеться про німецькі пляни відносно України. В тих плянах Україна — це навіть не колонія Німеччини, а німецька земля, яку має орати німецький плуг. Україна вже тепер там, за Карпатами, мусить продемонструвати свою рішучу настанову: ніяка чужа сила не зможе пройти безкарно понад головами українців. Логічність подій і особливо висновку з них була такою переконливою, що не було потреби для зайвих дискусій. Революційна ОУН, захищаючи принцип української самостійницької вільної політики, включилась в змаг Карпатської України.

Коли стискались руки на прощання, в Романових очах грали радісні райдуги. З-поміж примкнених уст, що вкладались в дружню усмішку, неслось: „До побачення за Карпатами!”

Приїхали з Відня, з т. зв. арбітражної конференції о. Августин Волошин та його секретар Іван Рогач. Вістки невеселі. Представники „осі”, фон Ріббентроп та граф Чіяно з участю мадяра Горті перерішили справу волі Срібної Землі: всю плодочу, життєдайну долину Карпатської України з містами Ужгородом, Мукачевом і Береговом передається під мадярську адміністрацію. Українці, які не бажають жити в згоді з мадярами, можуть вийти з тих теренів... Отцю Августинові Волошинові не дозволено було бути в залах нарад представників „осі”...

Висновок з політичної ситуації, що його зробив був на львівській нараді Роман Шухевич, споруджувався вже лише через місяць від тієї наради. Приспішена евакуація столиці Срібної Землі, Ужгороду, де мав приміщення перший автономний уряд із злощасним Андрієм Бродієм на чолі, та зав'язку Головної Команди Карпатської Січі. Новою столицею країни обрано містечко Хуст, назва якого на старих печатках звучала: Великоє Село Гушт.

В невеличкому будинку на схрещенні Ізъкої дороги та Румунської вулиці, в якому приміщувалась школа-дяківка, розташувалась Головна Команда Карпатської Січі. До кімнати, де працював Відділ пропаганди і інформації Карпатської Січі, яким доводилось тоді мені завідувати, увійшов поет-науковець, Олег Ольжич-Кандиба в товаристві Романа Шухевича. Ольжич почав був представляти: „Поручник Щука”... Роман увічливо перервав: „Знайомі”...

Поручник Щука, старшина Головної Команди Січі для окремих доручень присівся біля столу і вголос почав розважати:

„Гітлерова програма з „Майн Кампфу” — це не паперова заява. І це показав „арбітраж”, який стосувався України, інсценізований без України. Так потрактує брунатна Німеччина всю Україну в завтрішньому поході на Схід. І це буде найбільший атут для Московії. Бій лише за автономні права українців на цьому клаптику нашої землі не буде адекватним з на-

становою її волею всього українського народу. Людські жертви в цьому бою за мінімальні права були б даремні... Державний Акт повної волі України — це демонстрація перед всім світом: боротьба за державну волю України з вісімнадцятого року не закінчилась. Продовжуємо її тут і продовжуватимемо у всій Україні аж до успішного завершення в повній національній і державній волі України... Акт державності Срібної Землі стане моральною базою для революційного зрушення всієї України в недалеких подіях, що зрушать всю Європу”.

Замовк... Сині очі вдивлені в далечіні, понад банями церкви, що навпроти Команди Січі. Тоді, дивлячись прямо мені у вічі:

„Наша роля тут: боротьбою її жертвою крої відкрити базу для всеукраїнської національної революції, яка гряде. В часі ідеологічних вишколів з'ясовуйте це січовикам. Хто не готовий на таку жертву — нехай віртається до своїх родин...”

У вечірні години дозвілля збирались старшини й стрільці в „Січовій Гостинниці”, колишньому чеському старшинському клубі. Поручник Щука був і там душою братства. Ввічливо вітався з кожним, для кожного мав тепле, дружнє слово. На прохання січовичок сідав за піяніно. Мішалися: Гріг, Лисенко, Бах, Бортнянський... Часом імпровізував щось своє. Грав, наче віртуоз...

У казармах Січового Коша ні один січовик не оминув уваги пор. Щуки. Говорив з кожним, привітно вітаючись. Питався, чи задоволені харчами, підстаршинами. На обличчях січовиків променіли радість, дружність і ще щось, що важко словом передати...

На лекції ідеологічного вишколу, коли я повторив: „хто не готовий на жертви, які припадають нам тут скласти — може віртатись до своїх родин”, січовик, колишній львівський волокита, запитав: „А чи тільки старшини мають боротись і вмирати за Україну, — а я що?” Говорив по-польському, цей січовик, української мови добре не знав.

У „Білому Домі”, що його хустські українці збудували з пожертв земляків із Америки, цілонічна нарада. Беруть участь члени штабу Команди Січі та представники суспільно-політичного життя Карпатської України. Тема наради:

Автономія чи держава. Чільний представник Закарпаття, д-р Михайло Брящайко захищає ідею автономії, щоб, мовляв, не лилась надаремне українська кров. Казав: держави на цьому куску Української Землі і так не вдергати. Кілька інших представників погоджувались з аргументацією д-ра М. Брящайка. Говорили ще: полк. Михайло Колодзінський, Олег Ольжич-Кандиба, Зенон Коссак і інші.

Старшина Головної Команди Січі для окремих доручень, пор. Щука у властивому йому стилі зводив підрахунок важких дум перед важливим рішенням: „Немає в усій Україні та й в світі українця, який не жалів би української святої крові. Алеж вона лилася віками в обороні Божих і українських слушних правд. В нашій ситуації буде літися наша кров, незалежно від того боремося ми за мінімум, за автономію чи за повноту наших цілей, за Українську Державу. Чеські шовіністи, яких державне життя почислене, збираються відібрati автономні права Закарпаття. Мадяри, які захопили з ласки німців найкращу частину цієї землі, займуть її всю з ласки тих же німців. Хіба можна думати про будь-які права українців під мадярською окупацією?”...

І вночі 15 березня 1939 р. посол д-р Михайло Брящайко, який колись захищав мінімалістичну програму (автономію) перед голосуванням за проголошення Карпатської України Самостійною Державою, на першій сесії первого Українського Парляменту Срібної Землі говорив: „По тисячолітній неволі наша земля стає вільною, незалежною державою... і немає такої сили, яка могла б знищити душу і волю нашого народу”... Поручник Щука в пригожій хвилині обняв д-ра М. Брящайка. Про щось говорив. Я думав: живий ланцюг, що споє дві генерації, споє безперервність українського змагу...

Акт державності в Хусті проголошувано під гук гармат. Полчища гонведів з усіма родами зброї напали на молоду державу.

До Хусту приходить перший ешелон важкої легше поранених січовиків і мадяр-гонведів. Біля півночі, коли прийшла моя черга перевіряти хоронені січовиками важливіші пункти столиці, пор. Щука запропонував піти до лічниці, яку забезпечувала змінена сторожа, бо

мадярські „сбот-чоботок” (партизани), посилені жидами з машиновою зброя, виступили в Хусті. А вони не знали милости і до ранених. В лічниці не ставало місць. Січовики і гонведи лежали на долівках кімнат і коридорів. В одній з кімнат пор. Щука підійшов до старшої медсестри і попрохав піклуватися пораненими січовиками і в такій самій мірі мадярами. Січовик, якому з рота при кашлі вибухала кров, ніби з докором прошепотів: „Пане поручнику, мадяри наших ранених добивають”... Поручник Щука ніжно підклав руку під голову стрільця, другою погладив розпечено гарячкою чоло і якось так ніжно промовив: „Друже, брате, ми не монголи”. З-під розстібнutoї сорочки поручника Щуки звисав зі шніп медальйон на золотому ланцюжку. На ньому образ Богоматері. Ранений стрілець подивився на Богоматір, тоді перевів зір на поручника. Хотів був рукою діткнутися його лиця, та рука знерахоміла. В поручника Щуки міцно стиснені уста. Як батько синові, примкнув очі молодого стрільця.

Ми йшли в напрямі залізничного двірця перевірити охорону. Важкі думи, здавалось, не вміщувались в голові поручника Щуки. Я намагався зрозуміти, як у цьому професійному революціонерові, що його Творець створив на свій образ, поєднується людина із ніжним серцем з людиною твердої, лицарської вдачі.

Це зрозуміло, що ворог таврує українських революціонерів-націоналістів клеймом: „кровожадні убивці”, бо це один зі засобів відділювати народні маси від проводу. Алеж чому деякі землячки, як накручені грамофонні платівки, піддекували та й піддекують ворожій характеристиці українського революціонера-націоналіста?..

Відходжу на севлюшський фронт з булавною сотнею. Завдання: здергувати просування гонведів по залізничному шляху: Севлюш-Королево н/Тисою-Бичків. Здергували через три дні. Булавна сотня прорідла. Залишилось сорок людей, половина з того — ранені. На четвертий день зв'язковий передає записку: „Хуст евакуйовано. Уряд переїхав в безпечне місце. Відступати в напрямі Бичків”. Підпис: поручник штабу Щука.

У горожанській Школі в Бичкові на столах, на долівках покладено ранених. Поручник Щу-

М. Чироєвський

ЧИ СССР ЕКОНОМІЧНО ПРИГОТОВАНИЙ ДО ВІЙНИ?

Москва завжди поводилася і поводиться у міжнародній політиці агресивно і аrogантно, мовби кожної хвилини готова збройною акцією підтвердити свою найбільшу в світі силу.

Пригадати хоч би советську позицію під час іранського конфлікту зараз по другій світовій війні; погрози під час Корейської війни; міжнародну напругу під час конфлікту в зв'язку з островами Квемой і Матсу між червоним Китаєм, під'юджуваним Москвою, і національним Китаєм, за яким стояла Америка зі своєю 7-ою флотою; гостру реакцію Кремлю на лебанонський інцидент за президентури Айзенгавера; кількаразові кризи навколо Берліну і німецького питання, спричинювані агресивністю Москви; поставу її в конголейському і кубинському конфліктах за президентури Кеннеді; і нарешті гострі напади Косигіна і Брежнєва на Америку в зв'язку з В'єтнамською війною, зокрема у висліді інтервенції ЗСА в Камбоджі.

Завжди закінчувалося все на погрозах і образах, але ніколи Москва не відважувалась на справді ризиковний крок, який міг би довести

до воєнного зудару з Америкою. І цим разом большевики, каламутячи воду на Близькому Сході, напевно також відступлять, як під час кубинського інциденту, якщо міжнародна ситуація розжариться до червоного.

Ставлячи питання, чи Советський Союз готовий економічно до війни, треба передусім усвітнити: до якої війни?

Перевести пацифікацію Мадярщини або Чехо-Словаччини в обсязі своєї „сфери впливів”, під'юджувати Єгипет і Північний В'єтнам до агресії, фінансово й мілітарно допомагати тій чи іншій воюючій стороні з просоветською орієнтацією Москва завжди готова коштом життєвого рівня громадян СССР.

Але тут ідеться про загрозу третьої світової війни, яка нібито висить над нашою плянетою. Чи Москва підготована і відважиться на остаточну розправу зі ЗСА і іншими західними державами, щоб раз на завжди покінчити зі зневидженім „капіталізмом”?

Вже Хрущов рішуче відпекувався такої війни і насильного введення комунізму в усіх кра-

ка розрізує чобіт на мої опухлій нозі. В руки рук вкладає всю ніжність, відриваючи прилиплий до тіла засохлою кров’ю одяг... Молода січовицька, з червоним хрестиком на шапочці примикає очі. Гострий біль при чищенні рані спиртом забирає кудись мою притомність. Біля третьої години ранку проклидається від дотику чиєсісь руки. „Як з вами? — це поручник Щука. — О четвертій тридцять, — продовжує він, — пробиваємося двома групами до Тиси, на румунський бік. Перша група важкоранені й жінки-січовицьки. Друга група легше ранені й охоронна чета”...

Дивний похід. Здоровіші січовики піддержують поранених. Поручник Щука таки несе мене. Тиса вже так близько. Зупиняємося на відпочинок. Прошу поручника: „Залишіть мене. Вас так потрібно”... Він, замість відповіді, враз скоплює мене на свої рамена й біжить. Вже на березі Тиси падаємо, присиплювані землею, що її викинув розрив гарматного стрільна. Стріль-

но розірвалось саме в тому місці, звідкіля він підхопив мене.

В комишах, при румунському боці Тиси поручник Щука здіймає з себе обмоклий плащ, обгортає ним мене і по-братньому: „Ждіть тут, другу групу треба перевести”...

Мені було видно, як він вискочив з Тиси на протилежному її березі і як зграя гонведів оточила його. Решта моєї свідомості молилась: Боже, збережи його живим!..

В Руському Керестурі, бачванської провінції Югославії, де ми опинилися, прийшла до нас радісна вістка: Роман Шухевич, поручник Щука у Відні. Живий і здоровий. Один одного питались, як врятувався?

Глибоко в душі була лише одна відповідь: Бог любить міцних, лицарських. Такі лише стають обранцями Божого Провидіння. Вийшов живим, бо йому призначено творити невмирущу легенду в боротьбі за Бога, за волю людини, за волю Бітчизни.

Степан Литвин

ЕТЮД З ІСТОРІЇ

**Над кошовим чинили суд неправий
За те, що Україну він любив:
Бі Дніпро, її пісні і трави,
Бі собори і могуть дубів.**

„Кажи, схизмате! — судді вимагали. —
Кажи, псявіро! Бунтувати смів?!...”
Вони словами козака пімагали,
А він мовчав, неначе онімів.

**А кошовий мовчав. Лиши очі мрежив
Зневажливо.**

I тільки раз поблід,
Коли підвівсь запроданець хорунжий,
Що заздрив кошовому двадцять літ.

Він зверещав: „Иого живцем спалити!
Цей лиходій підступно замислив
Підніти запорожців, посполитих
I вдарити на панство й короля”.

А кошовий мовчав.

Замовк злостивий
Перевертень у людськім кунтуші.
Мовчали судді, шляхтичі мости ві,
I зневажали зрадника в душі.

А люд то знов, що їхня сирача чорна,
Що козаки повстання розпочнуть,
I що народня правда — непоборна,
А зрадника опуки прокленуть.

(„Дніпро”)

їнах світу. На засіданнях ЦК КПСС він підкреслював, що коекзистенція із „капіталістичними країнами”, зокрема з Америкою, є найбільш успішним способом довести світ до комунізму в добі атомової енергії; що на довгу мету „капіталістичні країни” не витримають конкуренційного змагу із „соціалістичними країнами”. Перемога „соціалізму”, а потім „комунізму”, отже „угроблення” капіталізму, прийде як логічний вислід його банкрутства. Тому глобальна війна не потрібна.

В міжчасі Москва підготовляла заворушення, малі революції і малі війни у різних частинах світу, щоб це „угроблення” прискорити. Організування і фінансування підривної діяльності в Північній і Південній Америці, Європі, Азії і Африці важким тягарем спадало на еко-

номіку Советського Союзу, хоч Хрущов раз-ураз похвалявся, що 1975-го року вона дужене й пережене економіку ЗСА. Говорив він про це і в 1958-му році, хоч напевно у свої власні слова не вірив.

В 1964-му році Хрущова усунули, а в 1965-му році його семирічний план розвитку советського господарства провалився. Вже тоді було й думати про те, щоб перегнати економіку ЗСА.

I так пішов у забуття задиристий Нікіта Сергєєвіч, а на його місце прийшли куди менші темпераментні Косигін і Брежнєв. Важке господарське положення СССР примусило нових вождів стати примирливішими та згідливішими у відношенні до власних громадян і „капіталістичних країн”. Не бажання миру, а економічна слабість спричинили співіснуванні залияння кремлівських вождів до Заходу.

В 1966-му році увійшла в життя в СССР сьома п'ятирічка Косигіна і Брежнєва. Заплановані квоти нової п'ятирічки, яка мала бути виконана десь у жовтні-листопаді 1970-го року, були куди скромніші від хрущовських з-перед кількох років¹⁾). Тож, укладаючи цей п'ятирічний господарський план, Косигін і Брежнєв, очевидно, сподівалися, що він буде успішно зреалізований.

Але 1966-ий рік, перший рік сьомої п'ятирічки, приніс розчарування кремлівським вождям. Тим часом наблизалися 50-ті роковини „жовтневої революції”. Треба було щось робити, щоб в ті роковини показати світові советське плянове господарство у кориснішому світлі. ЦК КПСС і Рада Міністрів СССР видали кілька „указів”, що мали нібито поліпшити життя підсоветських народів, закликали робітників і селян підносити продуктивність праці. Преса, радіо і телевізія барабанили про конечність належно відзначити роковини „великого жовтня” прискоренням росту імперської економіки²⁾.

Минув 1967-ий, другий рік п'ятирічки без обіцянних головокружжих осягів. Хоч рік 1966-ий був під економічним оглядом неуспішний, рік 1967-ий був ще гірший.

Ріст важкої і легкої промисловості, сільського господарства, особистих прибутків громадян, видобутку природного газу, виробництва автомобілів, текстилів, телевізійних апаратів спо-

вільнювався. Так само було з продукцією електричної енергії і виробництвом сталі, з годівлею худоби і свиней³⁾). Збіжжя не вистачало для прохарчування власного населення, хоч два роки перед тим Косигін і Брежнєв обіцяли вкласити 75 мільярдів рублів у механізацію і піднесення сільського господарства. В 1967-му році в ССР випродуковано збіжжя на 23.6 мільйона тонн менше, як у 1966-му році.

25-го січня 1970-го року у „Правді” опубліковано на перших двох сторінках висліди виконання сьомої п'ятирічки. З тих вислідів відоходило, що остання стадія у завершуванні цього економічного пляну перейшла в критичну ситуацію.

Як звичайно, статистичний звіт попереджується шабельоновим бомбастичним вступом, але він куди менше бомбастичний, як був у минулому, і про „успіхи” вже мови в ньому немає.

У 1969-му році основні показники економічних процесів: народний прибуток, важка індустрія, сільське господарство, капіталовклади і особисті прибутки — знову виказали дегресію у відсотках росту⁴⁾). Також вolumen перевозу вантажів, продуктивність праці в промисловості, будівництві та на залізницях і число працюючих свідчать про сповільнення росту економіки⁵⁾). Обнизилася відсотково продукція електричної енергії, видобуток нафти на 3 відсотки, природного газу — на 7; продукції чорної металургії — на 4; хемічної промисловості — на 4; виробництво автомобілів — на 3; сільськогосподарських машин — на 1 і переробки дерева — на 5 відсотків у порівнянні з ростом за 1968 рік. Третина міністерств не виконали пляну⁶⁾.

В тому таки році шість республік ССР не виконали пляну, шість заплановану продукцію нібито досягнули і тільки три перевиконали річну квоту.

Супроти темпів росту 1968-го року залишились позаду такі економічні ділянки: виробництво турбін, генераторів, металургійного улаштування, нафтодобувальної апаратури, тепловозів, електровозів, переробки дерева, будівельних матеріалів, льняних тканин, трикотажу, продукції м'яса, масла, цукру, рослинних товщів і мила. В інших галузях плян виконано і досягнено задовільного росту, хоч, беручи до

уваги постійне фальшування советських офіційних статистичних даних, в цьому можна сумніватися.

По суті трагічно відзначила імперська економіка 100-річчя з дня народження Леніна, продемонструвавши свою органічну кволість.

Жалюгідні висліди виконання сьомої п'ятирічки, опубліковані „Правдою” 25 січня 1970-го року, стоять у прямій залежності від перманентно хворобливого стану поодиноких ділянок советської економіки, злюстрованого советською ж таки щоденною пресою, не зважаючи на недомовлення та напівліправду у „фахових” і „наукових” статтях на економічні теми, друкованих в советських і західніх журналах.

У сільському господарстві становище найгірше. Несприятливі умовини погоди, т. зв. „чорні” або пилові бурі із Казахстану, гострі морози і хаос у хліборобстві в 1969 році спричинилися до того, що збіжжя зменшився майже на 34 мільйони тонн в порівнянні зі збором 1968 року. Ще в половині жовтня збіжжя було на пні в багатьох районах. А де врожай зібрали, там не вистачало залізничних вагонів, щоб його доставити до місць призначення, і збіжжя мільйонами тонн гнило під дощем. Колгоспам бракувало машин і робітників рук. Закріпачений державою колгоспник не виявляв ініціативи і заінтересування до праці. Ні партійні заклики, ні газетні статті справи не поліпшили.

У металургії і в легкій промисловості постійні неполадки і „прориви”. Холодильники не ходять, меблі низької якості, шкарпетки годі натягнути на ногу, шапок нема, щоб купити гудзики, треба їхати за 12 кілометрів, одяг такий поганий і дорогий, що його не хочуть купувати, взуття бракує⁷⁾). Внаслідок всього цього широкі верстви громадянства займаються „чорною торгівлею”. Пляновані державою заробітки невистачальні. Споживач постійно відчуває брак овочів, ярини, картоплі. Всюди шириться пияцтво і хуліганство.

Про все це можна було вчитати в „Радянській Україні”, „Робітничій Газеті”, „Сільських Вістях”, „Комсомольській Правді”, „Звязді”, „Советській Білорусі”, „Труді”, „Літературній Газеті” і інших советських періодиках в 1969-му і 1970-му роках.

Значить, в СССР нічого не змінилося за час останньої п'ятирічки. І хоч економіка в якійсь мірі зросла, зросло також населення СССР, зросли його господарські проблеми, зросли народні господарства інших країн, зокрема зросла американська економіка. І тому під оглядом економічним СССР не краще підготований тепер до воєнної розгрі із „капіталістичним світом”, як будь-коли перед тим. І власне економічна слабість СССР не дозволить Москві рішитися на дійсно ризиковний крок.

В Москві напевно розуміють, що гльобальної війни із західнім світом, зокрема з ЗСА, промислова продукція яких становить більше як третю частину світової продукції, з Японією, яка вийшла на третє у світі місце, як промислова потуга і може перегнати СССР за кілька років, із Західньою Німеччиною, що вийшла на четверте місце, — Советський Союз не може починати, бо такої війни економічно не витримає.

СССР вийшов переможцем із другої світової війни, хоч його економіка не була здібною витримати величезного напруження, якого війна вимагала. Але тоді обставини були інакші.

Передусім СССР був втягнений в ту гльобальну війну гітлерівською інвазією, і він мусів або воювати, або загибати. Подруге, СССР воював із Третім Райхом поруч із Англією і Францією, при чому в Москві сподівались на американську економічну допомогу, а може й на участь ЗСА у війні проти Німеччини. Ця друга можливість стала, як знаємо, дійсністю після нападу японців на Перл Гарбор і проголошення Німеччиною війни Америці у грудні 1941 року. СССР одержав на 18 більйонів доларів воєнно-матеріальної допомоги від Америки і Англії у формі т. зв. ленд-лізу поруч із іншого роду господарською та мілітарною допомогою, і це уможливило советській економіці витримати воєнні зусилля, а Москві, поруч альянтів, стати переможцем над Німеччиною і Японією.

Вистачить пригадати, як довго Москва отягалася із приступленням до війни з Японією. Щойно по скиненні американцями двох атомових бомб над Гірошимою і Нагасакі СССР дослівно напередодні капітуляції Японії приступив до війни на Далекому Сході. Взагалі рідко коли в історичному минулому Росія відважу-

валася на агресію супроти сильного противника, однак, завжди готова була до війни з слабшими сусідами, щоб їх поневолити⁸⁾.

У війні із З'єднаними Стейтами СССР не міг би розраховувати на поважну економічну допомогу. Від Комекону ефективної допомоги сподіватися годі⁹⁾, а червоний Китай тільки чигає на те, щоб Москва вмоталася в якусь воєнну авантюру.

Зрештою і советсько-китайська війна є мало-правдоподібною, бо ні Советський Союз, ні червоний Китай не певні ще своїх економічних можливостей, як не певні також, по чиїй стороні стане зі своєю допомогою вільний світ. При тому вожді обох „соціалістичних” потуг, очевидно, здають собі справу з глибоких політичних ускладнень в своїх країнах, з протиімперських змагань поневолених народів, іх протисоціалістичних, націоналістичних тенденцій, з ворожого наставлення сателітів. Червоний Китай поважно був би загрожений інвазією з Тайвані, коли б вибух збройний конфлікт між Москвою і Пейпінгом.

Советські вожді виховані на марксизмі і ленінізмі. А Маркс і Ленін, аналізуючи економічну еволюцію і можливості приходу комунізму, сутінкували, що успішність комуністичної революції може бути запевнена тільки тоді, коли політична структура капіталістичних країн буде розхитана і послаблена імперіалістичними війнами. Тим часом в умовинах миру політична структура капіталістичних країн, скріплювана державною адміністрацією, військом, поліцією і судовим апаратом, є така сильна, що комуністам перевести в них успішну революцію не під силу¹⁰⁾.

Марксистсько-ленінську аналізу слабості капіталізму і можливості революції в теперішніх умовах можна застосувати до СССР з його системою державного капіталізму. Отже, в умовинах миру політична структура СССР є настільки сильною, що, не зважаючи на антирежимні настрої, жадна революція в ньому не вдається, але, коли Советський Союз буде поважно розхитаний війною, тоді революція поневолених народів матиме всі шанси на успіх. Напевно такі думки не раз спадають у голову кремлівським вождям, і тому вони послуговуються бомбастикою, дипломатією, застражую-

Д-р Михайло Кущінір

ВІД НАУКИ ДО НАЦІЇ

Вислідом сучасної праці суспільства є зразу природна, а потім щораз більше свідома стилізація доробку. Цивілізація стає індивідуальною, прикметною для даної збірноти, коли те, що було в стилі автоматичністю і звичаєм, набирає в загальному почуванні рис родимості. Культура, йдучи за цим почуванням, відповідно господарить речовим і моральним доробком, а передусім шляхом виховання надає родимий стиль самій людині, найвищому витворові цивілізації.

Коли всяка індивідуальна творчість є шуканням упередженого для думки виразу, то збірнота є творцем, який більше або менше свідомо шукає виразу в своєму стилі. Стиль є ретельною власністю даної цивілізації, коли не дозволяє індивідуальному творцеві виломитися з

ванням і хитрощами, щоб досягнути своєї мети в будуванні московської імперії. І, знаючи економічну слабість ССРС, вони на широкого маштабу воєнну акцію, бодай в наближчому майбутньому, не підуть. Тільки якісь неперебачені події можуть пхнути Москву до такої для неї самогубної війни.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1) N. Chirovsky, "First Stage of the New Soviet Plan, 1966-1970", *The Ukrainian Quarterly*, Vol. XXIII, No. 4, зима 1967, ст. 302-304.

2) N. Chirovsky, "The Second Year of the Soviet Economic Plan 1966-70", *The Ukrainian Review*, Vol. XV, No. 4, зима 1968, ст. 51-52.

3) Там же, ст. 53-57; *Правда*, 25 січня 1968, ст. 1-2.

4) *Правда*, 25 січня 1970, ст. 1-2.

5) Там же.

6) Там же.

7) *Робітнича Газета*, 16 березня 1968, ст. 3; *Звізда*, 10 липня 1969; „Туфлі... чому проблема”, *Работница і селянка*, № 9, б. 8; *Радянська Україна*, 28 лютого 1969, ст. 4.

8) N. Chirovsky, *Economic Factors in the Growth of Russia*, New York, 1957, ст. 17-24.

9) М. Чирівський, „Соціалістичний Спільний Ринок”, *Вісник ООСЧУ*, лютий 1970, ст. 8-11.

10) W. Loucks and J. Hoot, *Comparative Economic Systems*, New York, 1948, ст. 219-227.

нього, бо це значить, що стиль сягає глибоких нашаровань душі. У стилі історична збірнота суперничє з індивідуальним генієм на полі творчості. В такому стилі виявляється те, що називаємо генієм народу, навіть раси.

Коли візьмемо до уваги, що збірнота, таким шляхом психізована, стає відрібною особовістю вже з самого почуття своєї родимості, то зрозуміємо, що **народження нації є вислідом культури**, яка стилізує збірноту аж до голосу крові. **Нація постас**, коли почуття родимої і успадкованої своєрідності стає чинником, що гармонізує в цьому дусі всі інші почуття та заходи цивілізаційної гospодарки і вводить до стилю глибокий біологічний мотив — журбу за долю створеної цілості в майбутніх поколіннях. Коли всі інші огляди матеріальної і суспільної гospодарки могли бути раціоналізовані з усією практичністю, то в цьому огляді культура духа мусіла ввести до психіки збірноти чинник високодраматичний — думку про життя і смерть витвореної нею цілості, думку про долю поколінь, які не могли б уже жити в іншому цивілізаційному укладі. Цей стан збірного життя в народі є найповнішою психізацією і стилізацією середовища, бо вводить це середовище на шлях історичного плянування і вивіновує збірну особовість усіма духовими дарами, даними одиниці, що змагає до життя вічного.

Мій погляд на вищенаведений процес усунення людської думки тим відрізняється від механістичного погляду, який узaleжнює впливі одиницю від суспільства, що він визначає в цьому коловороті більшу ролю творчості одиниці. Коли б ми не признали, що одиниця додає від себе до загального доробку щось власне, і то спонтанним способом, ми не вміли б вияснити почуття власної особовости, почуття своєї автономності, яка перероджується так легко в антагонізм до середовища, що поглинає особовість, спонукає навіть до боротьби зі суспільством. В кожному випадку почуття особовости родить змагання до оригінальності і переборення того, що стало вже стилем сере-

— Требования предъявляются к выдаче кредитов на строительство, реконструкцию и техническому перевооружению предприятий, организаций и учреждений, а также на строительство жилых зданий и сооружений, в том числе для нужд сельского хозяйства.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства. Кредитование сельского хозяйства осуществляется на основе кредитных нормативов, установленных Министерством финансов СССР.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства.

Министерство финансов СССР устанавливает нормативы кредитования сельского хозяйства, в том числе для строительства и реконструкции зданий и сооружений, необходимых для выполнения плана сельскохозяйственного строительства.

ми, внутрішньо уладженими на механічну систему. Його треба боронити від „механіків”, цих „геніяльних” парвеню історіотворчості, які думають, що механічними засобами можна цілковито в довільному напрямі заступити життя творчість моральних сил нації.

Коли приглянемося щілині, яка витворюється в історії суспільства, розділяючи його на ліберальний і націоналістичний табори, то переконаємося, що цей поділ, відомий нам загально тільки з політичних конфліктів, відповідає, як це можна бачити з перетину душі одиниць, ненормальному укладові духових сил. Ця ненормальності має свою причину в злій духовій культурі. Культура є зла, коли вона нищить природні інстинкти, що в'яжуть одиницю з середовищем, заступаючи їх будь-якою доктриною про механічність людського світу.

В цьому аспекті поразку нації приносять взвильні доктрини, обчислені на маси, недорозвинені в політичній культурі; доктрини, що ведуть маси на спокусу володіння світом з допомогою числа і механічної сили. З геніїв тієї доктрини постають у наших часах диктатори. Це — вихованці соціалістичної школи, які вважають націю з її аспіраціями або за свого конкурента і тому поборюють національну ідею, або за свого союзника, коли обчислють, що сама її числові і кровоносна вартість може бути бажаною механічною силою. Обидва ці типи звиродніння — наївно антинаціоналістичний, як і ультранаціоналістичний прозелітізм — ведуть біг історії до катастрофи. Езори трагічних карикатур.

Тільки націоналістичне усвідомлення і переорганізування суспільства можуть врятувати доробок його історії від заглади. Це виявилося конечністю по досвідах XIX стол., коли вже дійшло до такого винищення психіки в її історіотворчих функціях, що ані одиниця не могла вже вирозумітися в стилі свого середовища, ані це середовище не могло розпізнати своїх власних творців, відповідальних за добро цілості. Консеквенцією крайньо - ліберальної ідеології став космополітизм, байдужий до рідности, але, щогірше, вдерлися до нутра впливів інтернаціоналів. Коли усвідомимо, на чому засновується секрет динамічності і розвитку цивілізації, а саме на співдії творчої думки одиниць, скріп-

Ждан Ласовський

УРБАНИСТИЧНІ МІНІЯНТОРИ

На поторощеному небі
Будували новий світ.
Валився він.
Посохли квіти,
Завмер місяць,
Живе срібло змертвіло.

—о—

Ледяники шили
Кришталеву вологу штучної води.
Квіти боролися з росою
Модерної галерії пережитого
Мистецтва.

—о—

Центральний парк
Розстріляли гангстері
З водяних пістолів.

—о—

Озеро вікрав
Куратор образів Шікассо.
Став звичайною наліпкою
Музей.

—о—

Вчора проковтили
Тридцять покрученіх вулиць
Котячі голівки.
Завивали під час
Операції.
Вона не вийшла.

—о—

Заливали смолою
Роти сталевих рур.
Сміялися з журавля
Залізні зуби,
Вибиті камінням.

Липень 1970 р.

люваної безупинною культурною працею середовища, що робить з доробку однорідну будівлю, стилізовану враз з душою родимим, рідним українським способом, то зрозуміємо, що ввесь цей відосередній рух стає супроти тієї творчості тим, що сьогодні називаємо „саботажем”, зрадою. Цивілізації загрожує руїна, і суб'єктивно в духовій культурі її механічно в її матеріяльному доробку. Чужі елементи, допущені на правах „рівності” до господарки, мусить винищити те, що було засадою творення

ДИСКУСІЙНЕ

ЇХАТИ ЧИ НЕ ЇХАТИ?

На сторінках австралійської „Вільної Думки” розгорілась була цікава дискусія на тему: їхати чи не їхати з відвідинами на Україну? В редакційній статті п. н. „Щоб побачити рідні землі” негативно оцінюються поїздки окремих людей на Україну, навіть називається це „обивательським ставленням”. На жаль, повного тексту цієї статті ми не маємо і автора її далі цитуватимемо за словами опонента Богдана Плянка, який є „абсолютно за те, що хто може і хоче — в Україну їхати”.

Б. Плянко називає „словесним вінегретом” твердження автора редакційної статті, що „їхати туди треба лише в ролі визвольника”, і вважає, що „на сто осіб, які їдуть в Україну, ні один не став навіть комуністичним ступайком,

національної особовости і запорукою розвитку української людини.

Того, що я сказав про процес усуспільнення людини, вистачить, щоб зорієнтуватись, що проблема одиниці і суспільства (а саме — хто кому завдячує існування) буде назавжди відкрита для дискусії. Безспірним залишиться тільки те, що все, що в обидвох є духовлене, — має своє джерело в індивідуальній творчості. Під покладами, набутими з культури, яку дас суспільство, існує в душі якась сила дуже особиста, з якої людина мусить здавати рахунок перед Богом і яка уповноважує її вимагати певної автономії в особистому внутрішньому житті.

Одиниця віддає суспільству те, що вона зоб'єктивізувала, як зовнішній вираз своїх духових станів. Не може, однак, нікому віддати своїх розкошів і страждань, які переживає наяві, а що ж допіру у своїй уяві. Розмови з Богом, високі прагнення ідеалу, мрії і туга, рахунки сумління (щоб згадати тільки духові стани ідеальної натури) — це автономні справи духа, принаймні в почутті індивіда. В зasadі ніщо, що з духа, не пропадає на цьому, ані на тому світі. В цій автономній ділянці містяться, сильно між собою споріднені, сфери релігійного, мистецького і морального світу.

(Закінчення буде)

не те, щоб від цього постала якась прорадянська орієнтація”. Б. Плянко вважає, що кожний турист, який іде в Україну, „ламає оцио черчіллівську залізну куртину” і „завозить тури ідеї свободи”, а це, мовляв, далеко цінніше, ніж кількасот долярів.

Б. Плянко погоджується з автором редакційної статті, що поїздки провідних еміграційних діячів — річ виключена. Він навіть писання на цю тему називає писаннями „на сміх дітям” і запитує: „Хто, коли і де з явних антикомуністичних діячів їздив на Україну?”

Засуджуючи автора редакційної статті, Б. Плянко у своїй статті п. н. „Право на сумнів” дивується, що ця газета, передруковуючи „захалявні матеріали, не здає собі справи з того, що якби люди туди не їздили, ми цих матеріалів не читали б і про їх існування не знали б”.

Як аргумент проти автора редакційної статті Б. Плянко подає звернені до туристів прохання культурних діячів на Україні не лишати їх самотніми, не будувати „китайського муру” поміж еміграцією і народом в Україні. Він запевняє, що „навіть комуніст-українець, коли він чесний, на свій лад є українським патріотом і ненавидить московський колоніальний гніт”.

„Українець в Австралії, — пише Б. Плянко, — куди більше відпорний на комуністичну бактерію, ніж, наприклад, відомий Іван Коляска. Але він теж відкрив очі, які вміли дивитися. Чи сталося би це, коли б він не поїхав на Україну?”

Б. Плянко називає юнсенсом порівняння відвідин рідних на Україні з відвідинами рідних в тюрмі, хоч тут же погоджується з цим порівнянням, пишучи: „Так! Були і є обмеження, але в нещасті чесна людина не лишає приятеля, і вона ходила в тюрму і повинна їхати в тюрму. Це так, як місіонери їхали до людоїдів навіть тоді, коли знали, що їх прижарять, як шашлик, і не чекали, поки людоїди перестануть ними бути”.

Свою статтю Б. Плянко закінчує словами: „Просто неправдою є, що турист не може скати в Україні, що хоче. Його можуть вигнати,

але він казав і каже так, як диктує йому власне сумління".

Тема, порушеня в цій дискусії, безперечно, актуальна. Що більше, на черговому перевалі нашої — і не тільки нашої — еміграції це чи не найактуальніша проблема, яку заходилися обговорювати на найдальшому від України континенті, де є наших емігрантів далеко менше, як у Канаді чи Америці. Чому ж така стриманість у підході до цієї преважливої справи? Здається, саме тому, що домінують в ньому не розум, не логічні міркування, а — сантимент, емоції і особисті прив'язання.

Щоб збегнути ту величезну відстань, на яку відійшли за 20 років, коли були ми в Німеччині, наші теперішні емотивні сприймання советської дійсності від теперішніх сприймань за океаном, пригадаймо панічні чутки по таборах, що десь, хтось з УНР'ї передав комусь списки тaborян з їх домашніми адресами. Тепер, висилаючи листи на Україну, ми самі виписуємо на ковертах свої власні прізвища і адреси.

Очевидно, після смерті Сталіна терор на Україні у великій мірі обмежено. Але чи представ він там існувати? І чи змінилася суть московсько-більшевицького режиму? Звичайно, ні. І про це знають всі ті туристи, що їдуть на Україну. Прикриваючись доляровим щитом і американським, австралійським чи канадійським пашпартом, вони їдуть до СССР з почуттям особистої безпеки, щоб побачити своїх рідних, оглянути храми св. Софії та св. Юра, полюбуватися з Володимирської гірки на Дніпро. Але безпеки своїх рідних вони своїми відвідинами не скріплюють — навпаки. І якщо говорять там, що хочуть, то наражають своїх рідних на великі прикроці тепер і на велику небезпеку в тому випадку, коли б холодна війна загострилась і органам КГБ прийшлося „очищувати запілля” від неплевних елементів. А тому чуємо ми, що немало з наших туристів, вертаючись з України, „відполітизовуються”, набирають в рот води або навіть, наступаючи на горло власній совісті, починають вихвалюти советську дійсність. При тому треба знати, що навіть американський чи канадійський пашпарт і долари не можуть гарантувати проти провокацій і арештування туриста, якого КГБ захоче спровокувати і взяти на допит. Подібні ви-

падки відомі. На жаль, існує ще й іншого роду категорія туристів, які, щоб приподобатись союзським чиновникам і „допомогти” своїм рідним, притакують в усьому союзським пропагандистам, вдають з себе симпатиків союзського режиму і навіть на російський лад налагують свою мову.

А прикладом зміновіховства після відвідин України може бути передана в червні ц. р. через РАТАУ з Києва заява керівника української туристичної групи з Канади і ЗСА, в якій він сказав кореспондентові цієї телеграфічної агенції: „Не можна розповісти за короткий час про всі ті враження, які веземо ми з рідної української землі. Бо це ж ціла книга спогадів, незабутніми сторінками в яку ввійдуть і гостинність людей, що зустрічали нас скрізь, і захоплення працею та здобутками наших братів на Україні, і бурхливий розвиток української культури. Про все це ми розкажемо тим українцям, які живуть у Канаді і ЗСА”.

Отже, цей турист збирається розказувати українській еміграції, яка виступає в обороні нищеної Москвою української культури, про її... „бурхливий розвиток”. А рівночасно запечечус він правдивість авторів „захалявної літератури”, які за оборону проти русифікації і ніщення української культури ідуть відбувати реченці свого присуду до мордовських концтаборів.

Очевидно, інакше, як „словесним вінегретом”, не можна називати приписування ролі „візволінка” нашему туристові, який у принарадженні розмові на вулиці чи в ресторані розповість дещо правди про західній світ, про еміграцію та її прагнення. Це, без сумніву, позитивна роль, але — не „візволінка”. І ця роль може оправдувати поїздки на Україну людей відповідно політично підкованих, озброєних фактичним матеріалом, людей, а особливо молодих, які своїми такого роду контактами не наразять рідних і знайомих на переслідування. Однак, коли такий турист буде вихвалається перед підсоветським громадянином своїм „кадиляком”, своїм розкішним „апартментом” і своїми великими заробітками, то нічого, крім заздрості, не викличе. Відомо немало фактів, які ненависть у сусідів викликають на Україні оплачувані з Америки авта, холодильники,

gaskerepin he micasa toro, ak nippcto tar eogi no-pihi. I no toro ak laha kromska binsybsa tixxanci — „cboix“ ractpnctib, maoictib ta herera-mojoj — xoxi jarkyaean borey i b'ayke maiomy kpmn fratman: ha jazan, mamo an bke cedera-kromska. Tare treppakhera binapeayterca upne-hin hnn? Hechoio mohino o ych morax city han-tpitamn riti. Nonpme: llo shantibz cito b'ac-hapitamn i hehanatibz mokkobezkin rizohi-konin honin hechi, to ha erin ja'z e ykpaichkmn yarriye gooi romylchib-ykpaichib, llo, morsar, han. B. Tlakho sanabato nimpoko i hebpataho

I takok nimpataho npeopuyie B. Tlakho, sa-ziactinoho zyctpibar. ha Saxi ak "mochaiyek ykpaichin", rotori ethy-omymhlypsaho rizegietra, sruu pimyshukke eniypatbe, zo ne bke i cormhka, "kytptogmih-ktoch nppocinb he gyjyaean momek ykpaichin i lokdo, "kntinapchoro mypy", llo noro hionto

cupara emppatiningoi upcen. -3-thomialk artopia, "saxaxarhoyi jitepatyip" — he mozo poslarhuy, a sunyrybaahna, "bairehpouf" sunx acax — opemaa tems, aka noppedge oke-jitchensin i gpedekhercikn? Bairehpoufnam y ha-,"mehichpku msonu", bri importatratib cra-thonix bidat y emmehichechikn tixx mituhinx bohn bidat y emmehichechikn. Ta an i cupara, entor, 6ytu konyhichtenam. Ta an i cupara, minkhuatib ta ya'sasholot, okke, honi nape-ml biilbaekhi narrapton. Ate sunx jonejien i nappit-, "mehichpku hantohamponi tontink", — cupa-poxy, godprocka upori pyconfkattu i msonu. jishemam nappy i hapsakzachon ha hegeemery groe-akpasas i tiei, "saxaxarhoyi jitepatyip", llo ha-.

Ti ak 3 artopia, "saxaxarhoyi jitepatyip", llo e cyjyakbar rogoro grolo hapoky. cbi no 6060gort i he gyutarb gooi romon tm, llo arri samonazunibno ogyjkgodo nappit saadeanehytop konyhichtenam — ne ipoajpih pekkintorin, komyhichtenam "bil upadomos. Teliha, a mo qitpumetb ea i fenehix jonejien, bri uje bipat y "lybyahnu komyhichtenas. an mokha hapsayeari kipa-mingineca 6, akro hanicab, llo cedera ykpaichib-happito i cyjyakintymib coemmy hapoqor. He no-ctatti y "B. J.", can cege omciuy, ninniyu, llo B. Tlakho warin brimbera artopa pemanjienhoi

ml bora he e hechoio mohino. -B. Tlakho warin brimbera i kyjyaean bia, "bahatpajy critoboi de-sokkyib", llo he tlpatahu he kromska binsybsa tixxanci — "xjibhoi kaptan", ak bojhoni, Tlakho konyhichtenam im giypme, ak cami noja-

cege, eboi ponyi i nappitho, llo aki hajreknt, haufhela takmin inniketm mohino ogyphoe akoi e gymyshhietib, unipctib i oupepctic. Hoyi je batoib taky jiohny, ochornim inniketm han? Hechoio mohino o ych morax city han-atpitanr i hehanatibz mokkobezkin rizohi-konin honin hechi, to ha erin ja'z e ykpaichkmn yarriye gooi romylchib-ykpaichib, llo, morsar,

upo ykpaichy" — pi a Bepiyan gymyhbra.

tyan "jfei croogoin", i an, "lmpgutin tam uparyay haefhennin b hanin ciuthiht? Hn boziniu honi hi an lpopma,ckri — 60 je e mewa miж minn os-wn", jeari hanin skintibz uporjih i jaa, montin-izjijin i rogojtin a tamweuhin, "jucotionhia-taroi mokkincocit. A nppote, tari fakta vyrazin, base, "ha cmix jittaw", Otkc, he mowycrake haribz empapaitinhix upapalhinx jittaw B. Tlakho han-,"Saxaxarhoyi jitepatyip", juceterangan i mepnerni, i ihunx saxixix kpalz baobim ihunnin, he upnoosatp hiholo 2a6opohelo 3 ykpaichin. mnpckoi tifkin, hameho ii he Be3atty, ak takok cbox pihinx, llo mngijortaca Lhimpom 3 Bozogni, jien, aje hanu typinct, llo llyt ha biltahinu xott, mofja 6 empanta i cumpa posantorki tixx Hevae he i Baxooy ha Cxiu, a kipas hanikin. akpasas i tiei "saxaxarhoyi jitepatyip", llo ha-tiliaphoro riti, i a unooy mokha npekerarinc aye a ymohnax hanilahiboro, nollinholo i co-he ha/jazibzca. ll, jfei sunhakator i spocatator in-mycentb bri shart, llo, "jfei croogoin" ha ercoopt mohikinrenta mohina mopofo amepnakanachkorri ba-kytihay meito mngiherin cami gotpime, saunay bozata typinct, "jamator salihay kypthny", i "za-haliu konyhichtenam im giypme, ak cami noja-

cky nollinhy emtpatiho. horbjikhoi honi jine kompomityorb ykpaich-upton perekiminx kinnikri: taro, "repoltio", cupari i salyjibnietb jekhix hanin tlypinctib cy-pihin. Tlakoi konyhichtenam he inphenee ykpaichkini mokkyib konyhichtenam im giypme, ak cami noja-

їхав на Україну і „відкрив очі”, а після того, як закінчив у Києві дворічну партійну школу при ЦК КПУ і перебув два тижні на допитах у КГБ. Зате своїми двома книжками про русифікацію України розкрив він очі тисячам людей на Заході і учинив у комуністичному світі більші спустошення, як не одна українська політична партія на еміграції.

Б. Плянко, як сам він пише, їхати на Україну не збирається. А шкода, бо тоді напевно дещо змінив би у своїх думках.

B. Давиденко

ХХІ ЗДВИГ УКРАЇНЦІВ АМЕРИКИ І КАНАДИ

Заходами Організації Українського Визвольного Фронту відбувся 4 і 5 липня ХХІ Здиг Українців Америки і Канади в складній формі: у Дітройті і на Оселі СУМ „Київ”, поблизу того міста.

Першого дня Здигу відбулася в Дітройті зустріч Об'єднання Жінок ОЧСУ та Ліги Визволення України з Канади з доповіддю Оксани Романишин „Жінка на передових позиціях в боротьбі за Бога і Україну” і доповіддю Дарії Рихтицької на тему „Жінка — сторож родинного вогнища”. Вечірня програма Зустрічі мала характер студійної сесії і концерту. Вечір проходив під знаком вшанування пам'яті Головного Командира УПА і Провідника ОУН на Рідних Землях ген.-хор. Тараса Чупринки.

Доповіді й короткі виступи чергувалися з концертними точками. Доповідали: О. Матла з Торонто, мгр В. Щербай, д-р Мельодія-Крук, програмою вів актор М. Кавка. До 300 гостей промовляв мгр М. Дужній. У мистецькій програмі виступали: співачка Христина Линецька, тенор Олег Хміль, Жіночий Ансамбл „Веселка” з Дітройту (при фортепіяні — Оксана Скинакевич).

Недільна програма Здигу на Оселі „Київ”, за 40 миль від Дітройту, розпочалася Богослужінням, яке в присутності мас народу відправив о. д-р В. Гавліч.

Маніфестаційну частину Здигу відкрив керівник Комітету Здигу мгр В. Щербай, голова Відділу ООЧСУ в Дітройті. Після відіграння сумівською духовною оркестрою „Батурин” американського і українського гімнів (диригент В. Кардаш) відбулась урочистість піднесення прапорів і салют Поляглим Героям. Програмою вів ред. П. Рогатинський.

У Почесній Президії були священики українських Церков та представники центральних організацій і товариств. Головну Управу ООЧСУ представляв її голова мгр І. Винник. Від УККА вітав учасників Здигу ред. В. Мазур, президент УНПомочі. Головну промову виголосив конгресмен Джан Дінг'елл. Коротко промовляли стейтовий сенатор Роберт Юбер і кол. губернатор стейту Мічиген Меннен Вілліямс. З українців промовляли д-р Константин Савчук з Нью Йорку, д-р Роман

Петро Боднаргук

НАДІЯ

Давно той час минув, коли
Того листочка принесли...

Лиш кілька слів — „Пропав без вісти” —
Було написано на нім.

І приголомшило, як грім.

„Коли ж пропав, в якому місці?...”

Не раз листочка в руки брали,
З слізами не раз перечитала...

Пропав...

„А все таки... без вісти”... —

Не йшло чомусь із голови.

І надія серце загрівала:

„А може, все таки живий?...”

Надія в серці прокидалась,
Росла,

міцніла,

розросталась.

Дивилась мати на дітей.

Ось-ось, здається, ринуть двері,

І він усміхнений ввійде,

І діти кинуться щасливі,

І він пригорне їх пестливо...

І сяде разом до вечері...

Дивилась...

Серце розривалось.

А двері все не відчинялись.

Лиш б'ється в вікна хуртовина,

Лиш вітер тужко завива.

Здається, ждати б не повинна

Ta жде,

надіється вдова.

...Ішли літа.

Повиростали

Сини й дочки —

Вже й перестали

Чекати батька.

Лиш вона

Присяде часом край вікна,

На шлях подивиться, згадас...

І жде його, як ждуть весни,

Усе на двері поглядає:

А мо' відчиняється вони...

с. Талалаївка на Вінниччині.

Малашук з Канади, голова ОЖ ОЧСУ мгр Уляна Целевич, ред. В. Мазур, д-р С. Галамай.

У дефіляді сумівської молоді взяли участь юнаки й дівчата з семи Осередків із ЗСА й Канади та міжосередкова група „Сибірські Вовки”. Голова Проводу ОУН Ярослав Стецько прислав на Здиг привіт.

В мистецькій частині, що пройшла з великим успіхом, виступали: чоловічий хор „Прометей” з Торонта, під диригуванням мгра В. Кардаша, оркестра СУМ „Батурин”, актор-рецитатор Свіген Курило, жіночий Ансамбл „Веселка”. Декорації й написи на трибуні виконав мистець Михайло Дмитренко.

Д-р Микола Дейгаківський

Д-Р ІВАН ПОДРИГУЛЯ

12-го вересня 1969 року на цвинтарі в Баванд-Бруку покладено на вічний спочинок тіло по-кійного лікаря-психіатра та визначного суспільного діяча д-ра Івана Подригулі. До чужої землі була докинена грудка волинського чорнозему, який зродив його, який він так дуже любив і на якому судилося йому так коротко жити.

Д-р І. Подригуля народився 18 лютого 1904 року в селі Боголюбах коло Луцька в селянській сім'ї. Мав трьох братів і сестру. Під час першої світової війни батько був змобілізований в російську армію, а десятилітній Іван, разом з рештою родини був евакуйований на наші східні землі. Під час евакуації померла мати, і діти залишились самі без жадної опіки в чужому селі, де вони дуже бідували, аж поки тринадцятилітньому Іванові не вдалося нав'язати контакту з рідними.

По закінченні першої світової війни Іван склав іспити до Духовної семінарії в Крем'янці, а по закінченні її його як доброго учня вислали на теологічний факультет Варшавського університету. В ті часи йшла боротьба за українізацію Православної Церкви на Волині й частині західніх земель. Річ ясна, Іван, як виходець з народної гуці, був у передових лавах цих змагань. Внаслідок того тодішній митрополит для православних польської держави Діонісій сказав йому, що він занадто щирій українець і церковної посади на Волині не одержить. Тоді Іван скористав з поради посла Федорука і виїхав у 1929 р. до Чехо-Словаччини, де вписався на медичний факультет Карлового університету, на якому в 1938 р. здобув звання доктора медицини.

По закінченні університету сл. п. Іван Подригуля працював в лікарні міста Хусту в Карпатській Україні, де брав активну участь у вільній боротьбі 1938-39 рр., подаючи медичну допомогу гуцулам та Карпатським Січовикам.

Після окупації Карпатської України він евакуювався з лікарнею через Югославію до Відня. З Відня німецька влада вислава його на працю до Німеччини, спочатку санітаром, а потім лікарем у таборах для чужинців у Гален-

дорфі. Це розлучило його з дружиною Іриною, яка в той час закінчувала в Празі медичні студії та удержувала хату, в якій її чоловік міг бути тільки гостем.

По закінченні війни д-р Подригуля з дружиною жив у Бравншвайг'ю, працюючи як шеф медичного відділу при IPO. В 1951 р. прибув до ЗСА. Спочатку працював як резидент у шпиталях, щоб заробити на прожиття родини, яка побільшилася з приходом на світ у 1951 р. сина Степана, а у 1954 почав працювати як резидент-психіатр у шпиталі в Мідлтавні, Н. Й., де пройшов призначений вишкіл і одержав звання спеціяліста в ділянці психіатрії. В 1952 р. його призначено шефом медичної служби державної лікарні в Клівленді, де, крім праці в лікарні, у вечірні години з 1964 р. займався приватною психіатричною практикою.

Д-р Іван Подригуля був також визначним громадсько-політичним діячем. Він був довголітнім членом ОУН, членом Головної Управи ООЧСУ, головою Відділу ООЧСУ в Клівленді, ініціатором громадської згоди на базі УЗО в Клівленді та членом кількох громадських і наукових організацій. Д-р Подригуля протягом трьох років очолював Відділ Українського Лікарського Товариства в Огайо. Його час був постійно заповнений — чи на місці проживання, чи в частих виїздах до Нью Йорку, Торонта або інших міст, де була потрібна його допомога чи порада. Годі було зрозуміти, звідки в цієї вже не першої молодості людини бралося стільки сили провадити таке інтенсивне життя. Не раз його товариші звертали йому увагу, що треба більше уважати на себе, але це не здержувало його. Він казав, що знає, що треба обмежитися, але не може, бо всюди є потреба, але з часом, мовляв, обмежиться. Та обмеження само не приходило, і тільки невблаганна недуга змогла припинити його активність.

Тяжкий життєвий шлях і кипуча діяльність переконливо свідчать, як багато мусів мати по-кійний д-р Іван Подригуля позитивних рис характеру, щоб не заломитися і перебороти всі перешкоди. До таких рис належали завзятість, послідовність, жертвеність і доброта. Та чи не

головною його прикметою, яка обіймала все, було те, що він справді був людиною, українцем, сином свого народу, особливо дорогої йому Волинської землі.

Глибока гуманність, яка зродилася серед багатої природи Волині — прадавньої частини України, поєднуючися в ньому з глибоким зрозумінням важкої долі її мешканців, завжди сповняла його серце любов'ю до простих людей, до вихідців з народу, до тих, які мусіли пробиватися з низів, і він завжди був готовий подати їм моральну й матеріальну допомогу. І ті люди відчували в ньому приятеля, а коли він був лікарем у Хусті, то з далеких сіл приїжджали гуцули і ходили по лікарні, шукаючи „нашого дохтора”.

Ця глибока гуманність і співчуття до гнаних наказували д-рові I. Подригулі забувати про особисту безпеку і під час німецької окупації в Празі переховувати в своєму помешканні двох осіб, одну з них — жидівського походження.

Хоч мав д-р Подригуля тверді погляди на різні проблеми, але був він толерантний і до поглядів інших. Політичні противники ніколи не були для нього ворогами, а з багатьма його в'язала щира особиста приязнь. Клівлендська громада у великій мірі завдячує йому наладнання громадського порозуміння. Він завжди старався єднати людей, стирати різниці, за що його називали „миротворцем”.

Та хоч діяпазон його зацікавлень був широкий, найбільше людянosti і любові мав він для своїх пацієнтів. Його життєвий шлях і освіта, а передусім його щира увага до людини дали йому прекрасну підготову до виконування психіатричної практики. Як лікар-психіатр він намагався зрозуміти пацієнта, співчував йому, радів покращанню його здоров'я і болів його занепадами. Найкращою нагородою для нього було, коли котрийсь із його пацієнтів повертається до нормального життя.

А особливим щастям для д-ра Подригулі було, коли йому вдавалось витягнути з тяжкого стану якусь молоду людину, бо для молоді мав він особливу любов і співчутливе зрозуміння. І він робив це до останньої хвилини, доки вистачало сил. Одного разу, вже перед смертю, я застав його, як він давав допомогу хворій молодій людині. На мою заувагу — нашо він це робить, коли сам потребує спокою і відпочин-

ку, він відповів: „Воно ж таке бідне, треба допомогти”.

Це бажання — допомогти іншим, а не матеріальні користі, — було для нього основне. Під фінансовим оглядом Покійний не був на висоті: багато людей йому не платили, бо він часто забував послати рахунок. А багато листів прийшло до дружини Покійного з чеком і заміткою, що дана особа була його пацієнтом, але не одержала рахунок за лікування.

Життя д-ра Івана Подригулі було повноцінне і багатогранне, він увесь час був вірний собі, ніколи не претендував бути тим, ким не був, — він завжди був собою і жив відповідно до цього.

Він був людиною, якій не треба було „вміти жити”, якій вистачало жити згідно з внутрішніми наказами душі. А що духово він був багатий, то й життя його було багате й вартісне.

I в часи, коли часто домінують у суспільстві не глибокі вартості, а скороминучий бліск, в пам'яті своєї дружини, сина і всіх, які знали д-ра I. Подригулю близче, він залишиться прикладом добрих людських прикмет, які так потрібні в цей бурхливий час, без яких життя буде б безмірно убоге.

16 РОКІВ У БОЖЕВІЛЬНІ

Ньюоркський „Дейлі Ньюз“ опублікував наприкінці травня розмову кореспондента Асошіейтед Прес, що її він відбув у Москві з „дисидентом“ Володимиром Буковським, молодим чоловіком, який провів шість із своїх 27 років у совєтських тюрмах, божевільннях і концтаборах. Тепер він „на волі“, але вже чекає на чергове арештування.

У тій довгій розмові сам-на-сам В. Буковський між іншим згадував кореспондентові про психіатричну лікарню в Ленінграді, де він провів „15 місяців у пеклі“. „Там було, — казав Буковський, — коло тисячі політичних в'язнів і божевільних убивців. Божевільні скаженіли, здорові терпіли. В моїй камері було двоє: старий український націоналіст, який сидів там уже 16 років, і маніяк, який замордував двох своїх дітей, а після того пообтінав собі вуха. Українець цілими днями говорив мені про українську незалежність. Божевільний увесь час сидів і безглаздо посміхався“.

„Лише сильні тілом і духом там виживають, — сказав Буковський. — Ви мусите бути дуже служняним і покірливим супроти сторожі, мусите робити з них собі приятелів, давати їм хабарі. Інакше вони битимуть вас до непрітомності і казатимуть лікарям, що ви порушуєте зобов'язуючі в лікарні правила. Або вони порекомендувати лікарям давати вам інъекції, після яких ви справді можете збожеволіти“.

Степан Женецький

МОСКВА НА БЛИЗЬКОМУ СХОДІ

Військові знавці твердять, що, даючи масову допомогу воєнним матеріалом Єгиптові, Москва хоче відсунути Ізраїль якнайдалі від східнього берега Суезького каналу та Синайського півострова. Вони вважають, що найближчою метою Кремлю є, щоб контроля над тим каналом знову опинилася в єгипетських руках. Тоді Єгипет міг би з допомогою советів знову відкрити його, але вже не для комерційної плавби, а на те, щоб Москва мала прямий доступ до Індійського океану і через нього до Сингапуру та Південної Азії.

Ізраїльська війська унеможливилоали Єгиптові відкриття Суезу протягом трьох останніх років. Західні держави не дуже натискають на Ізраїль, щоб він погодився на його відкриття, бо їхні модерні танкери-велетні для транспортування нафти завеликі, щоб пропливати водами Суезу. З другого боку, у Вашингтоні вважають, що з відновленням плавби по Суезькому каналі найбільше стратегічно скористав би Советський Союз.

Якщо б Ізраїль вдалося намовити чи примусити, щоб він забрався зі східного берега Суезького каналу, то треба витратити 250 мільйонів доларів і два роки часу на те, щоб знову зробити його судноплавним. Отже, час і є причиною, твердять військові знавці, чому Москва так активно допомагає Єгиптові відсунути Ізраїль від каналу.

Але навіть без додатку до Суезу СССР за два роки добився великих осягів у розбудові своєї стратегічної позиції в околиці Індійського океану. Це ж бо вперше від царських часів советські воєнні кораблі плавають по водах, що раніше вважалися британською доменою. Єдиною невигодою для Москви поки що є те, що для досягнення тих вод советські кораблі мусить пропливати дуже довгою окружною дорогою.

Під сучасну пору найдальшим пунктом на морських просторах, що його може досягти советська флота, є Червоне море. Якщо б Суез був відкритий, СССР мавби безпосередню і легку сполучку між Чорним морем і Індійським океаном.

Стратегічне значення Суезу

Опанування Суезького каналу мало б для Москви велике стратегічне значення. Британський Інститут Стратегічних Студій так оцінює опанування Москвою цього каналу:

„Якщо Суез буде відкритий, Москва пробуватиме використати Єгипет як пляцдарм для поширювання своїх впливів по другому боці каналу — в Судані, Південному Ємені, може навіть у Перській затоці, Індійському океані та на берегах Індії.

Москва докладає великих зусиль, щоб стати головною, якщо не домінуючою потугою на Індійському океані, саме в той час, коли Британія відтягає свої сили на схід від Суезу. Доказом цього є факт постійного збільшування числа советських кораблів на схід від Суезу. Уперше після 1905 року советські кораблі плавають тепер регулярно по Індійському океані. Правда, вони появляються там поки що малими з'єднаннями, звичайно в супроводі кружляка з кермованими ракетами, складаючи „візити добреї волі” вздовж Африки та берегів Індійського океану. Ті кораблі відвідали вже і Басру в Іраку, що знаходиться в багатій на нафту Перській затоці.

Стратегічні і психологічні фактори

Військові знавці оцінюють ці операції советської флоти головним чином як стратегічні та психологічні маневри — щоб задемонструвати советські успіхи та виявити „присутність” СССР в тих околицях. Але водночас большевики розбудовують цілу низку своїх морських баз, які уможливлюють їм поширювати свої впливи.

Політичні та військові обсерватори повідомляють:

— В Республіці Ємен большевики помагають будувати пристань біля міста Годейри, яке лежить при сполученні Червоного моря з Арабським. В Ємені СССР має 50 літаків МІГ-17 і ІЛ-28 з повною обслуговою і сотні „дорадників”, що працюють в північній частині тієї країни.

— Звертаючи постійну увагу на стратегічний порт Аден, Москва утримує в Південному Ємені

численну дипломатичну місію. Для тієї проти-західної країни Москва доставляє зброю, в тому числі літаки типу МІГ. Маючи військову базу в Південному Емені, ССРС може контролювати всі доступи до Червоного моря та північної частини Суезького каналу.

— Через вузьку затоку з Адену Москва розбудовує стратегічний причілок в Сомалі, на східному узбережжі Африки, допомагаючи будувати нову пристань Бербері, при вході з Червоного моря. Москва передала Сомалі 150 МІГ'їв, 20 гелікоптерів і танків для вивінення цілої панцерної бригади. Як для невеличкої, 2.7-мільйонової держави — це досить велике озброєння.

— Минулого року Советський Союз підписав риболовну угоду з Республікою Мавриціюс, якій Англія признала незалежність у 1968 р. Москва старається одержати дозвіл на побудову стації для поповнювання пальним у столиці Порт Люїс або на невеличкому коралевому острові св. Брандон, що є під контролем Мавриціюса.

— Зацікавлення Москви Індією постійно зростає. Протягом останнього року доставлено Індії з ССРС багато джетових літаків та різномірної зброї. Тепер большевики допомагають будувати морську базу на заході Бенгалі, якою матимуть право користуватись.

— Прихід до влади прокомууністичного уряду п-ні Бандаранайке в Цейлоні мостить Москві шлях для поширення її впливів і там. У 1963 р., ще перед появою советських кораблів в Індійському океані, п-ні Бандаранайке підписала угоду з Пейпінгом, якою дозволила червоному Китає користуватися цейльонськими портами. Припускають, що вона не відмовить тих самих привілеїв і Москві.

— У Сингапурі, колишньому головному англійському бастіоні в Східній Азії, советські кораблі скоро зможуть закидати свої кітви в базах, якими користувалися англійські кораблі. Прем'єр Сингапуру Лі, який не хоче, щоб великі доки стояли пусткою внаслідок відтягнення англійців, запропонував доступ до них советським кораблям на комерційній основі. Вже засновано Советсько-Сингапурську Корабельну Агенцію, яка має займатися постачанням та ремонтом советських кораблів.

Три цілі Москви

Західні військові знавці твердять, що всіма тими своїми потягненнями Москва хоче досягнути такі три цілі:

— Розбудова військової надводної і підводної флотів є частиною загальної політики Москви в ривалізації із ЗСА. „Головною підставою світової потуги є глобальна флота, — заявив советський адмірал Сергей Горшков. — Прапори нашої флоти гордо повівають уже по всіх океанах світу. Раніше чи пізніше Америка мусить зрозуміти, що вона вже не є „володаркою морів“.

— Москва має тепер дуже сприятливі умови для поширення своїх впливів. Рішення Англії відійти з Індійського океану витворило порожнечу, яку ЗСА отягаються заповнити. Також інша велика держава не хоче цього робити. Таким чином ССРС має можливість, з допомогою прокомууністичних арабських держав, захопити під свій вплив увесь Арабський півострів з його величезними нафтовими багатствами, а також східне узбережжя Африки.

— Встановлення морського шляху через Суез до Індії є частиною московської стратегії оточення червоного Китаю. Безпечна, вигідна дорога з Чорного моря через Суезький канал до Індійського океану — дуже важлива проблема для ССРС. Тому Москва всіма силами намагається зневітралізувати всякі заходи Пейпінгу дістатися до Індійського океану.

Недостатня реакція Заходу

Захід. на думку обсерваторів, виявляє дуже малу протиакцію советському просуванню на Близькому Сході.

ЗСА мають всього тільки три кораблі у своїй Близько-Східній флоті — два винищувачі та одного літаконосця. Американські військовики кажуть, що ЗСА не плянують покищо збільшувати цю невеличку флоту.

Однак, твердять їхні опоненти, збільшення американських сил на Індійському океані є конечне, щоб запобігти советській загрозі в тому районі; але вони також розуміють, що, маючи війну у В'єтнамі та сильний противосній тиск у себе вдома, є малоправдоподібним таке збільшення. Англійські військові знавці вважа-

Софія Наумовиг

„МЕСІЯНІСТ” ДОСТОЄВСЬКИЙ

Уже російські „народники” другої половини XIX стол. мріяли про свою визвольну місію серед народів західного світу, що їх вони думали „визволити”. А у письменника Федора Достоєвського ця місія угрутовується в маніяцьку ідею світової першості Росії, ідею, що перетворюється в модерний націоналізм, у якому широкі пляни здобуття нових теренів подаються як вираз російського служіння світові, — російське „страждання за всіх”.

У цій концепції Достоєвського немає, очевидно, ніякого місця для інших націоналістів, зокрема ж націоналізмів поневолених народів. Усе має бути перетоплене в одну національну цілість під прaporом російської нації і російського православ'я. Усі інші народи можуть тільки животіти та бути матеріальною підставою для могутності російського народу.

Достоєвський ненавидить жидів палуючою ненавистю, бо це, мовляв, чужорідний елемент, який не надається для асиміляції в російській месіяністично-православній нації. Він ненавидить також поляків, бо вони мають сильну, власну національну ідею. Майбутнє Польщі уявляється йому як повне духовно-політичне підпорядкування Росії. Українці ж для Достоєвського взагалі не існують, а багата Україна має бути „матеріальною основою” для могутності Росії.

З особливим цинізмом Достоєвський висловив переконання, що світова післанництво — це конечність для російського народу, для самого його існування. Бо, казав він, коли народ хоче довго жити, він мусить змагатися за першество. Великий народ ніколи не може погодитися на друге місце в світі, тим більше, коли він, як російський, ґрунтуеться на великій релігії.

Союз, що морські сили ЗСА, які оперують з військових баз у Західному Пацифіку, можуть легко перенестися до Індійського океану, щоб зневітралізувати советську загрозу. ЗСА мають також дозвіл від Англії будувати бази на англійських островах Чагос, якщо зайде на це потреба.

ній вірі. Православ'я російського народу — це та спасенна сила, та духовна міць, що має врятувати світ від примарії комунізму, що насувається зі Заходу.

І ось у цих маяченнях Достоєвського відбивається вся перфідність, уся лукавість російського народу. Бо хоч комунізм і зародився в хитрому умі Маркса, західний світ його не прийняв як спосіб життя народів. **Прийняла його** ота „православна Росія”, в якої релігійність була поверховна, обрядова, а ніколи глибока й чиста. Прийнявши комунізм як нове „спасіння Росії”, москалі не тільки не врятували Заходу від комунізму, але занапестили в ньому багато народів і племен, яким комунізм був чужий і осоружний. Та москалі, вірні доктрині Достоєвського, що для того, щоб жити, вони мусять бути першими, тобто панувати над іншими народами, — і не питалися інших народів, чи вони бажають комунізму. Вони просто накинули їм цю протилюдську ідеологію, з допомогою якої вже 50 років гноблять інші народи.

Як кожний росіянин, Достоєвський думав також про підкорення Азії. Щоб Росія могла виконати свою „місію” на Заході, вона мусить опанувати Царгород, завоювати Близький Схід, врятувати народи Сходу від „анаархії” і нести їм „світло православ'я”.

На думку Достоєвського, було б недобре, коли б уже Петро I здобув Царгород. Бо тоді ще молода й духовно неоформлена Росія могла б „розгубитися” і чого доброго — розплистися в грецькому світі, втратити свою власнопідметність. Росії був потрібний отой петербурзький період історії, — період імперського ставання. Тепер завойований Царгород уже не полонить російської душі, а тому „час прийшов!” — кликає Достоєвський. Проте, як бачимо, і тут його пророцтво не здійснилось, бо Царгород і далі знаходиться у вільному світі, а Туреччина пильно уникає російських впливів, будь вони „месіяністичні”, „православні” чи комуністичні. Вона надто добре знає свого північного сусіда.

Достоєвський без сорому признається до своєго роду гібрідства російського народу. „В Європі ми азіяти, але в Азії — ми європейці”. А чого цим „європейцям” треба в Азії? — запи-таємо. „Там на росіян чекають незчисленні ба-гатства, там гартується їхній дух у здобувчому чині, там навіть нікчема перетвориться на му-жика. Бо скрізь, де ступає нога „уруса”, там зем-ля стає російською. (Так подає проф. Йосип Багатець у творі „Філософія Достоєвського”, Грац, 1951).

Проте, здобуття Близького Сходу і Азії — це для Росії тільки етап. Після цього треба буде знову звернутися лицем до Європи, як це зробив Петро I, але не тільки на те, щоб від неї чогось навчитися. Достоєвський висуває тут нову „ідею” — ідею „служіння” європейським наро-дам. Що це „служіння” треба б назвати справ-жнім ім’ям „підступного проникання” — тим Достоєвський не клопочеться. Як справжній росіянин, він уміє пускати блахмана.

Оце „служіння”, — каже Достоєвський, — це російська, національна здатність, і Пушкін ділить її з усім нашим народом”. І він пояснює, що це таке, оте „служіння”: „Це майже бра-терська любов росіян до інших народів ... Там, в Європі, кожний народ живе сам для себе і в собі, а ми починаємо з того, що станемо всім слугами. І в цьому велич наша, бо це веде до остаточного єднання людськості”. (Мережков-ський — „Пророк російської революції”).

Отже, ясно: це „служіння” не просте служін-ня комусь, але це засіб для „єднання люд-ськості” — очевидно, під російським чоботом. І в тому все підступне лукавство „ідеї служін-ня” Достоєвського.

Достоєвський каже, що він „любить Європу” так само, як усі росіяни „любліять Україну” — за її багатства, за її лагідний клімат, чудову природу і працьовитих людей. Зате вони **нена-видяють українську культуру, як і українську ідею самостійності і самобутності.**

І тут Достоєвський такий же обманний, як і при „служінні” Європі. Бо він схиляється пе-ред цінностями європейської культури з таким перебільшенням, що „готов цілувати це старе, чуже каміння”, ці „руйни храмів”. **Але європей-ські народи він так само ненавидить, як і український народ.** Німецький народ для нього

„мертвий”, без майбутнього. Французький — „провалиться, сам себе погубить”. І він їх не жаліє: „Таких навіть і не жалко!” — виправ-дусе ралтовий брак своєї „любові” до Європи.

І він знову „пророкує” і знову скандално по-миляється, бо і це його „пророцтво” ганебно провалилось. „В Європі скоро буде страхітли-ва пролетарська революція! — твердить він, як непомильний папа з катедри, — і Росія має врятувати Європу свою ідеєю і свою силою. Російський мужик ... розоре старе європейське кладовище і засіє новим російським засівом”. А тим часом „страхітлива” революція вибуухла не в Європі, а в Росії, і Росія мусіла сама себе рятувати від розчленування на національні дер-жави поневолених народів. При чому вона ря-тувала себе не „ідеєю” і силою, а хуліганським гаслом „грабъ награбленное”, підступами та ошуканствами.

Ось так Достоєвський указав шлях до світо-вої могутності Росії через **планування Азії**. Ленін і Сталін, вчепивши за цю „ідею”, перетво-рили її в засіб практичного здобування, одної по одній, азійських територій, підкорюючи рів-ночасно азійські народи та жорстоко їх вини-щуючи. Але вони, як вірні учні Достоєвського, перейняли також ідею отого „братерського слу-жіння”. Не питуючи про згоду, вони силою на-кинули азійським, та й європейським, народам свої розв’язки. Якраз ота большевицька напо-легливість і впертість у нав’язуванні чужим на-родам своєї непрошеної і небажаної „любові” бере свій початок від „месіяніста” Достоєв-ського.

Таку саму небажану „любов” бачимо в усій підсоветській українській пресі, яка не сміє пи-сати про поневолення та підкорення, а пише тільки про російську „любов” до України. Ма-ло того: не тільки Росія „любить” Україну так кріпко, що з неї „пір’я летить”, але й Україна примушена любити Росію. І це вже вершок на-хабства. Ось так, наприклад, журнал „Украї-на” ч. 21 за травень 1969 р. приносить на об-кладинці „плякат”, на якому зображені „дvi сестри” — Україна і Росія — перед огидним червоним гербом. Обидві жіночі постаті однаково мертві, тільки одна має на собі сарафан, а друга плахту.

Лев Шанковський

КНИГА ПРО ГЕРОЇВ

Перед нами старанно видана книга, що розповідає про найбільших героїв підпілля ОУН 1930-их років — Василя Біласа і Дмитра Данилишина. Називасмо їх найбільшими героями тому, що вони своїм революційним чином і свою поставою в обличчі смерти створили легенду революційної боротьби ОУН, яка спричинила глибокий соціальний і психологічний злам серед мас українського населення західноукраїнських земель. Вона спричинила те, що ОУН на всіх землях Західної України стала масовою організацією і здобула собі симпатії загалу, зокрема українських селянських мас.

Справді, за процесом цих двох юнаків, 21-літнього Василя Біласа, торговельного помічника, і 22-літнього Дмитра Данилишина, шевського челядника, слідкувала із затасним диханням вся українська суспільність. Але героїчна поставка цих юнаків в обличчі смерти потрясла також широкими українськими селянськими масами і рішуче звернула їхні симпатії вбік ОУН. Присуд і смерть Василя Біласа і Дмитра Данилишина спричинили раптовий перехід селянських мас на вищий ступінь національної свідомості, свідомості революційної, тобто бажання і готовності боротися за визволення України в усіх умовах. Основою цієї нової революційної свідомості ставало зрозуміння, що, врешті, ідея Самостійної України — це ніяка „панська витребенька”, але кровна робітничо-селянська справа, бо за неї молоді герої з робітничо-селянського середовища не вагаються скласти в жертву своє молоде життя. В цій новій, революційній свідомості серед широких селянських мас зроджувалося палке бажання наслідувати героїв, отже, логічно, самому стати до революційної боротьби за визволення України.

Очевидно, цей процес не мав нічого спільного з примітивним „шаманізмом”, із організованим згори „масовізмом” або, ще гірше, з „фашизмом” чи „ тоталітаризмом”, як це залюбки

тверджать верхоглядні критики ОУН. Це був революційний національно-визвольний рух, що живився протиріччями, які постали між усвідомленими, на прикладі Василя Біласа і Дмитра Данилишина, цілями української національно-визвольної революції і тією дійсністю, що її на західноукраїнських землях створювала польська окупація. І процес цей поглиблювався внаслідок щораз частіших зударів з польськими окупантами і логічно довів до виникнення широкої революційної національно-визвольної боротьби в роки другої світової війни і після неї, яка закінчилася могутніми революційними вибухами у системі советських концентраційних таборів у 1953-1956 роках. Ці вибухи характеризувались тим, що у них українські революціонери вміли заручитися підтримкою в'язнів неукраїнської національності (німців, литовців, латишів, естонців, козаків, японців, туркестанців, кавказців, навіть росіян), які стали з ними до революційної боротьби проти спільногого ворога.

Такі були жнива цієї героїчно-трагічної події, що сталася у Львові, вранці, пам'ятного 23 грудня 1932 року. 37 років проминуло з того часу, коли у львівській тюрмі Бригідках виконано вирок смерті на двох молодих націоналістах. Нам, людям старшого покоління, ще й досі вчувається гомін дзвонів львівських церков, який супроводив Василя Біласа і Дмитра Данилишина на смерть, і для нас, людей старшого покоління, книжка, впорядкована Данилом Чайковським, з цінним подарунком; читаючи її ми ще раз переживаємо незабутні дні процесу і страти Василя Біласа і Дмитра Данилишина. Але книжка Данила Чайковського не є тільки засобом для збуджування сантиментальних спогадів. Книга ця має, передусім, велику пізнавальну вартість для української молоді на чужині, бо в процесі її національної самоідентифікації вона може відіграти чималу роль.

І так, читуючи цю книгу, українська молодь переконається, що ОУН на Україні в 1930-их роках не була „реакційною” силою, „терористичним В'єтконгом” для нищення польських

Білас і Данилишин. Опрацювання Данило Чайковський. Видання Організації Оборони Чотирьох Свобід України. Нью Йорк, 1969, 277 стор. у тому числі 3 стор. ілюстрацій.

міністрів і урядовців, організацію, що постала і діяла для чужинецьких розвідок, але що це була національно-визвольна організація, яка вела революційну боротьбу за визволення українського народу і створення української самостійної держави. І сучасна молодь, прочитавши книгу Д. Чайковського, довідається про характер ОУН не тільки із заяв самих націоналістів в обличчі смерти, але й з промов оборонців Василя Біласа і Дмитра Данилишина, серед яких не було „націоналістів”, але були три соціалісти (Ганкевич, Старосольський та Паньківський і один москвофіл — Глушкевич).

І ця молодь довідається, що ОУН — це був рух молоді, яка, коли можна вжити вислову класичного представника цієї молоді — Зенона Коссака, що пізніше загинув від мадярської кулі на Карпатській Україні, „вірила, що немає більшого щастя в житті людини, як бути борцем за краще майбутнє свого народу”. Так, головною базою ОУН була молодь, насамперед студентська (90% студентської молоді на Західній Україні належало до ОУН), а потім робітнича і селянська. Ця молодь дуже добре здавала собі справу, що в ОУН, як висловився Ольжич, важко тридцятки дожить. Свідомість цього не спиняла молоді, і тому її участь в боротьбі ОУН і УПА була провідною.

Для ілюстрації декілька цифр: у львівському процесі Степана Бандери і товаришів з 23 підсудних тільки троє мало понад 30 років (інж. Б. Підгайний — 32, д-р Богдан Гнатевич — 42, Володимир Коцюмбас — 35). Інші мали менше як 30 років. А судили в цьому процесі 9 членів Крайової Екзекутиви ОУН на західноукраїнських землях. До речі, Академічний Дім у Львові був осідком КЕ ОУН ЗУЗ.

27 січня 1944 року, коли ген. Шухевич-Чупринка (тоді ще підполковник) перебрав офіційно ГК УПА, начальниками штабу УПА, як теж командувачами окремих груп УПА були колишні студенти з солідним підпільним і військовим стажем (Дмитро Грицай, Олекса Гасин, Дмитро Клячківський, Василь Сидор, Омелян Грабець, Іван Білик та ін.). Немає в цьому нічого дивного. Історія українського студентства на західноукраїнських землях тісно була пов'язана з визвольною боротьбою української нації. Дуже помилляється б той, хто думав би, що українські студенти, які ішли до різних висо-

ких шкіл, тільки мріяли про те, щоб якнайскорше стати лікарем, адвокатом, інженером, професором чи священиком, робити гроші та безжурно жити.

Ні, наша недавня історія показує, що ті студенти, майже без вийнятку, ставили собі вищі аспірації. Вони розуміли, що в умовах безнастінної боротьби, що її вела рідна нація, їм треба включитися в цю боротьбу. В таких умовах освіта, що її здобували українські студенти, мала служити не тільки їм самим, але й українській нації для збагачення її матеріального, морального й духового життя.

На активізацію українського студентства на західноукраїнських землях сильно вплинула боротьба за український університет у Львові. Кульмінаційною точкою тієї боротьби був 1910 рік, коли на барикадах університету загинув від польської кулі Адам Коцко, а 101 український студент став перед польсько-австрійським судом. Події ці мали для ментальності

ПІДПІЛЬНИЙ „УКРАЇНСЬКИЙ ВІСНИК”

В Україні від весни цього року поширюється друкований на циклостилі журнал „Самвидаву” п. н. „Український Вісник”. Це видання, подібне своєю формою до „Хроніки поточних подій”, подає інформації переважно з України: про русифікацію, арештування, про вислужників КГБ.

Весною ц. р., подає „Український Вісник”, відбувся в Києві одноденний страйк водіїв тролейбусів. Причиною страйку було те, що троє хуліганів пробували побити водія, але він зумів впоратися з ними. При цьому виявилось, що один з напасників був сином прокурора. Тієї самої ночі водія арештували, вістка про це рознеслась між водіями, і вони ранком не вийшли на роботу, домагаючись звільнення свого товариша.

22 травня ц. р., в роковину перевезення тіла Шевченка на Україну, в Києві, як щорічно, студенти влаштували біля пам'ятника Шевченка демонстрацію, в якій взяло участь кількасот осіб, вимагаючи звільнення політичних в'язнів.

Антирусифікаційні настрої серед населення України виявилися під час процесу економіста Степана Бедрила у Львові. Бедрилові закидали поширювання „захалявної літератури”. В його обороні виступила його дружина, яка, зізнаючи як свідок, твердувала русифікаційні методи.

У зв'язку з новим арештуванням історика Валентина Мороза подають, що причиною цього були його дальші писання, в яких він викривав методи поневолення України.

майбутніх студентських генерацій вирішальне значення.

Українська студентська молодь Західної України в добі між двома війнами, знаючи причини невдачі у визвольній війні 1917-1920 років, зрозуміла, що пристосуванством, мінімалізмом і опортунізмом, капітулянтством і вислужництвом не здобути українському народові волі й державності. І звідтіль, власне, переважна роль студентства й всієї української молоді в підпільніх організаціях, що діяли в Україні в добі між двома війнами, в роки другої світової війни й після неї. Молода українська генерація, дуже часто всупереч волі старшої генерації, творила новий етап визвольної боротьби і платила за нього найвищу ціну безприкладної жертвенности, посвяти і життя аж до запечення. Платила цю ціну добровільно також тому, що старша генерація, в умовах розпаду двох потуг, що поневолювали Україну, не зуміла створити української держави. До речі, таких сприятливих умов для боротьби, що їх мала старша генерація, молодша генерація, що заповнила собою ряди ОУН і УПА, не мала ніколи.

ОУН — це був рух української молоді, і так, а не інакше його треба розрізнювати. Молоде покоління, що „зродилося великої годині”, близькуче склало свій іспит: боролося до загину! На чужині живуть ще ветерани боротьби ОУН-УПА: ті, що вийшли з гітлерівських концентраційних таборів, і вояки рейдуючих частин УПА. Але твердити, що ОУН в Україні — це проминулій безслідно етап боротьби за самостійність, як це твердять різні „реалітетники” та „zmіновіковці”, які з особливою люттю звертаються проти ОУН, принаймні, передчасно. Ідейні позиції ОУН з їх підкresленим прагненням до „четирьох свобод” у самостійній українській державі, обговорені в численних програмових статтях визначних публіцистів ОУН-УПА, живуть і далі серед старшого покоління і передаються молодим. Завзята боротьба большевицького режиму проти ОУН і УПА, яка ведеться й донині, свідчить, що ідейний зміст ОУН і далі становить елемент сили, яку треба режимові поборювати. І ми знаємо, що сучасна молода українська генерація веде боротьбу в різних формах, різними способами і на різних

місцях головно в обороні української мови й культури, коли цю боротьбу веде „легально”. І в цьому немає нічого дивного: нове українське покоління зродилося з жертві своїх попередників. Серед них жертва Василя Біласа і Дмитра Данилишина займає визначне місце.

Книга про героїв Василя Біласа і Дмитра Данилишина поділяється на три частини. У першій частині накреслено в сімох розділах історію польської окупації західноукраїнських земель, виникнення українських визвольно-революційних організацій і визвольно-революційної боротьби. Історію польської окупації передано, головно, за офіційним виданням уряду Західно-Української Народної Республіки, п. н. „Кривава книга” ч. 1. З цих матеріалів до польської інвазії на українські землі Східної Галичини 1918-1919 року можна довідатися, що польська окупація своїми жахіттями перевершувала навіть злочини московсько-большевицьких окупантів під час першої їхньої інвазії в 1939 році. Справді, вбивствам, знущанням, грабункам, винищуванню людності й полонених у тaborах немає кінця. Упорядник вибрав з „Кривавої книги” щонайважливіше, але таки деякі важливі факти пропустив. Ось, наприклад, серед убивств годі було не подати розстрілу видатного українського композитора й музику, о. Остапа Нижанківського (Стрий, 22 травня 1919), а також смерті в тортурах 73-літнього пароха Монастириськ, Бучацького повіту, о. Захарія Підлящецького (18 червня 1919). Ці два ганебні вбивства неповинних українських священиків переконливо свідчать, як вела себе солдатеска „католицької” держави в католицькій Галичині.

В другій частині книги п. н. „Суд окупанта” передається хід процесу проти Василя Біласа і Дмитра Данилишина, насвітлюється становище польської преси до підсудних, наводиться документи з „Архіву Сеника” про Городецький напад. У цій частині вміщено промови оборонців підсудних, і це є найзворушливіша частина книги.

У третій частині п. н. „Вогні у грудневу ніч” маємо спогади оборонця у процесі д-ра Степана Шухевича (цікаво довідатися, що його понад 600-сторінкові „Спогади з українських політичних процесів” збереглися!), Марії Білас-

Гошуляк, д-ра Миколи Климшина, нарис Степана Ленкавського, декілька дрібніших спогадів і нарисів, пресові відгуки і, мабуть, нарис самого упорядника „Шлях у вічність”. Ця частина починається віршем Олени Теліги, присвяченим Василеві Біласові та Дмитрові Данилишинові, і кінчається фотосвітлинами Героїв. Зміст книги підібрано дуже добре; Данило Чайковський уміє такі збірки робити, про що переконливо свідчить інша редакція ним збірка: „Московські вбивці Бандери перед судом” (Мюнхен, 1965, ст. 695 + 20 сторінок ілюстрацій). Можна тільки побажати, щоб він таких збірок зладив більше.

Книга про Біласа й Данилишина — це дійсно цінний вклад у літературу про визвольно-революційну боротьбу українського народу проти польських окупантів. Це цінна позиція серед видань Організації Оборони Чотирьох Свобод України.

Я. СТЕЦЬКО В МАДРИДІ І ЛІСБОНІ

27, 28 і 29 червня ц. р. відбувається в Мадриді XIX Конгрес СЕДІ — Європейського Центру Документації і Інформації, в якому взяли участь делегації-члени з Великої Британії, Франції, Бельгії, Швеції, Німеччини, Італії, Греції, Іспанії, Португалії, Австрії і делегати-гости з ЗСА, крайні Латинської Америки і України.

Конгрес відкрив і першою пленарною сесією проводив престолонаслідник Іспанії Дон Хуан Карльос де Бурбон. Далі головували архікнязь Отто фон Габсбург, маркіз де Вальде і Глазіас (президент СЕДІ — еспанець), міністер інформації Іспанії А. Санчес Белля, колишній міністер закордонних справ Мартін Артахо, вице-президент німецького федерального парламенту д-р Р. Егер, міністер д-р фон Меркац, Французькі, британські, португальські, грецькі та ін. політичні державні діячі — посли, сенатори, мініstri, генерали, професори університетів брали участь в дебатах.

На пленарних сесіях промовляв Ярослав Стецько про ідейно-політичну позицію України в світовій боротьбі проти російського імперіалізму, про Україну як революційну проблему Європи і світу. Про революційну молодь України і її боротьбу промовляла Слава Стецько. Членом української делегації був ще й редактор В. Пастушук.

Про молодь на Сході і Заході говорив д-р К. Менерт, визначний німецький знавець цієї проблеми, присвятивши відповідну увагу теж Україні.

Українська делегація мала розмови з доповідачами із Великої Британії, Франції, Іспанії, Португалії, Бельгії, Німеччини, а теж з доповідачами зі ЗСА.

Доповідали архікнязь Отто фон Габсбург, теоретик Консервативної партії Англії Ангус Мад; Жан П. Па-

Анатоль В. Белдір

Нове видання важливої праці

Дмитро Дорошенко — „Мої спомини про недавне минуле, 1914-1920”, 2-ге вид., Мюнхен, Українське В-во, 1969. Замітка на обговортці — Н. Полонська-Василенко, Вступне слово — Українське В-во, Про автора та його наукову творчість — С. Нагай, авторські права — Петро Пащник.

Спогади Дмитра Дорошенка (1882-1951), визначного українського політика, ученого й суспільного діяча, цінні з двох причин: вони — поперше — відносяться до доби української національно-визвольної революції 1917-20-го років й торкаються майже всіх найважливіших проблем цієї боротьби та державного будівництва, а — подруге — вони написані надзвичайно об'єктивно-реалістично.

Автор не уникає самокритики й критики установ та урядів, в яких він працював, незалежно від своїх власних переконань. Вартість цієї праці підвищується ще й з тієї причини, що Дмитро Дорошенко був не стороннім спостерігачем подій, а учасником процесів, які розвивалися на Україні: був членом Товариства Українських Поступовців (ТУП); членом „Общества Юга России”; членом Української Центральної Ради від Партиї Українських Соціалістів-Федералістів; комісаром Галичини й Буковини з рамені Тимчасового Уряду російської імперії; особисто зновував багатьох чоловіків російських політиків і генералів; був губерніяльним комісаром Чернігівщини під владою Центральної Ради; свідком наступу та здобуття большевицькою Росією Києва в лютому 1918 року; був міністром зовнішніх справ у гетьманському уряді; був професором Кам'янецького університету; вів переговори з Румунією з рамені Директорії; був керівником місії Українського Червоного Хреста до Югославії, а потім до Румунії.

Перше видання цих спогадів є недоступне для ширшого кола зацікавлених. Джерельних праць обмаль, а більшість дотеперішніх праць на цю тему або надто поверховні, або партійні. Тому, читаючи спогади В. Дорошенка, уважний читач має зможу переживати то-

лівські (Париж), проф. Л. Штерс (ЗСА), д-р В. Лайслер Кіф, посол з Бонни, д-р Маркс Турн, з фінансово-міністерства у Відні; Генрі Нагельмахерс, головний адміністратор Європейської Господарської Спільноти з Брюсселю.

Ярослав Стецько побував теж у Лісbonі, в Португалії, де перевів розмови з урядовими і громадськими політичними колами. Перед поїздкою до Іспанії і Португалії він побував у Бонні для поглиблених зв'язків з амбасадами антикомуністичних держав і німецькими антикомуністичними колами.

Головними темами Конгресу СЕДІ були: „Суспільство і свобода в індустріальній ері”, „Неспокійна молодь на Сході і Заході”, „Європа на світовій політичній шахівниці”.

дішні світоглядові, політичні, виховні та культурні процеси. Читач має змогу самостійно приходити до висновків, до яких прийшли наші провідні уми двадцятих і тридцятих років у питаннях позитивів і негативів, будуючих та руйнуючих чинників обговорюваної доби.

Спогади Дмитра Дорошенка цікаві тим, що автор відтворює між іншим еволюцію своїх власних поглядів, а тому в кожному черговому розділі малощо не заперечує себе самого в площині своїх поглядів. З бігом часу він доходить до важливих висновків на основі своїх переживань. Дійшов він до висновку, що всі російські партії й напрямки кінець-кінцем були проти незалежної української держави і бажали затримати її під російською кормилою. Посередньо він засуджує як фальшиву партію соціалістів-федералістів, до якої сам належав довший час. Промовистим є наведений лист В. Липинського, який писав: „ми всі свої сили можемо обернути на боротьбу (а вона буде дуже тяжка) зі Сходом” (ст. 312).

Про ролю армії Д. Дорошенко висловився так: „Справді, трудно було сподіватися, щоб українці, на віть якби їх делегація складалась з самих талейранів, чогось досягли своєю дипломатією, коли вони не спромоглись відстоїти свою самостійність зі збросю в руках!” (ст. 459). А далі: „питання про свободу народів вирішується не правом, але силою” (ст. 462); „справжніх українських патріотів треба шукати не так серед патентованих політиків і діячів, як серед тих старшин і козаків, які, хоч і не належали до упривілейованої верстви „свідомих” та до українства прийшли тільки „вчора”, часом навіть розмовляти не вміли по-українськи, але боронили Україну не словом лише, а ділом, клали за неї голови в боях, терпіли за неї муки по тaborах” (ст. 520).

Про українських соціалістів В. Дорошенко висловлюється, що вони, „замість державно-національних (поставили), отруйні гасла соціальної ненависті й боротьби” (ст. 199). Дуже влучно схарактеризував Дорошенко постійно актуальній історичний промах українських соціалістів: „Кабінет Винниченка не міг вести ніякої активної політики в міжнародних відносинах, раз тому, що був зв'язаний політикою Центральної Ради з її стремлінням конкурувати з большевиками на полі соціального максималізму й демагогії, а подруге, тому, що не спирається вже ні на яку реальну силу...” (ст. 214). Великої національно-державницької ваги є таке спостереження автора: „В листопаді 1917 р. пригадав мені ім'я генерала Скоропадського Петлюра, коли я був у Чернігові, радісно повідомляючи про те, як Скоропадський відбив і роззброїв большевицькі корпуси, що наступали на Київ” (ст. 247). Або: „до Києва ввійшов український відділ, що посувався в авангарді німецьких військ, під командою ген. Прісовського й С. Петлюри... Петлюра брав тепер участь у боротьбі як доброволець, як партизан... українське військо, побільшене численними добровольцями, ішло попереду, з боєм відганяло большевиків...” (ст. 232-3).

Влучно схопив Д. Дорошенко соціальний зміст української визвольної революції: „До (внутрішнього) будівництва треба було притягти, на мою думку, якнайширше кола українського населення, в тім числі й землевласницькі, кріпко зв'язані з краєм, з його інтересами. Будувати нову Україну за допомогою в значній мірі вже здекларованих кіл, що наповняли своїми представниками ряди членів Центральної Ради, і на космополітичній „революційній демократії”, що засідала там же яко „меншості”, я вважав ледве чи здійсненим” (ст. 161). „...розаготовані і вкрай здеморалізовані солдати несли з собою грабіжницькі гасла, що тоді умисне скрізь ширились большевиками... З-ї Універсал Центральної Ради оповіщав скасування права власності на „землі поміщицькі та інших нетрудових хазяйств” і „передачу їх трудовому народу без викупу”, так би мовити, легалізував і санкціонував практичне переведення в життя того, що перед тим толкували агітатори” (ст. 206).

Усе ж таки Дмитро Дорошенко під час писання своїх спогадів в 1923 році ще не додумався до кількох суттєвих правд, які необхідні для ведення переможної національно-визвольної боротьби в 20-му столітті: А це: 1) необхідність всенародної визвольної організації; 2) необхідність протиставити російським імперіалістам-месяністам власну націоналістичну ідеологію; 3) необхідність революційної політики проти всіх проявів російського імперіалізму в площинах політичній, культурній, соціальній; 4) зовнішня політика мусить бути принципово власнопідметною без орієнтації на будь-які інші держави чи ідеології і без залежності від інших держав та ідеологій.

Спомини Д. Дорошенко з часів 1914-1920 повинні стати джерельною літературою для кожного, хто бажає грунтово пізнати цю важливу добу в нашій історії. А Українському Видавництву, зокрема інж. П. Пашикові, належить признання за його заходи у перевиданні цієї книги.

З НОВИХ КНИЖОК

ПОКАЗНЕ ТВОРЧЕ ДОСЯГНЕННЯ

Летюче віконце — Василь Голобородько, поезії. Піредмова Петра Голубенка. Документи 4. Бібліотека „Смолошки”, ч. 7. Обкладинка Д. Тугана. 1970.

Сьогодні українська поезія в Україні, мабуть, єдиний літературний жанр, в якому українська духовість висловлена якщо не найпереконливіше, то все таки найінтересніше. Недвізначенно засвідчує це збірник поезій молодого українського поета, до речі одного з наймолодших таки, Василя Голобородька під назвою „Летюче віконце”. Українська поезія має дані похвалитися расово українським поетом, якому дійсно вільний вступ до досі заблькованої стилістичними особливостями групи, скажемо, сюрреалістів. На нашу думку, В. Голобородько залишив позаду цілу юрму своїх старших сучасників і однолітків, що всіляко атакували цей сюрреалістичний Парнас, і цю екстремістичну вершину су-

часної поезії осягнув, присвоїв сучасній українській поезії, а в тому числі і літературі, природним талантам і культурою словника тільки йому властивого і органічно українського.

„Летюче віконце” — чи не найоригінальніша збірка поезій, що з'явилася в сучасній українській літературі, щось таке, як перші томики поезій П. Тичини, хоч різниці в ідейному пляні тут незалежні.

Поезія Василя Голобородька, не зважаючи на тематичну непорочність, все таки неспроможна повністю звільнитися з психологічного полону, який діє на творчість письменників в Україні. Дошукуватися в цьому каскаді казкових імпровізацій, нехай навіть оригінально закотвичених в сучасній українській дійсності, на віяннях чарівним ліризмом, чогось забороненого просто смішно, але відчути спутаність стихійно расового, неймовірно талановитого імпровізатора — все таки не трудно, а доводити чому — наївно. Залишається хіба що радіти появою поета наймолодшої генерації в Україні, обдарованого природним і глибоко своєрідним талантом.

Дві з половиною сотні сторінок поезій — це все таки показне творче досягнення 24-річного юнака.

Оформлення книжки вельми дбайливе, композиція обкладинки оригінальна.

В. Гаврилюк

ЗАХІДНІ ІНТЕЛЕКТУАЛИ В ОБОРОНІ СВОБОДИ

У зв'язку з виключенням А. Солженіцина зі Спілки Советських Письменників виступили в його обороні і в обороні вільної думки ряд західноєвропейських культурних діячів. Останній випуск „Хроніки поточних подій” подає в короткому викладі дві такі статті:

П'єр Еммануель — член Французької Академії, голова Пен-Клубу.

П. Еммануель коментує протест групи визначних західноєвропейських літераторів і мистців з погрозою міжнародного „культурного бойкоту” Советському Союзові, „країні, яка сама поставила себе поза рами цивілізованого світу...”

„Усі обурюються тим, що діється в Греції, і водночас стримано ставляться до положення інтелігентів в ССР, вважаючи, що тоталітаризм в Росії — явище випадкове і проминальне. Це хибний погляд, який тільки підсилює тиранічний апарат на Сході... У праві вільно мислити відмовлено в ССР саме в ім'я соціалізму, про який уже ніхто не думає, оскільки й думати заборонено... Цenzура і поліція в ССР забороняють вірним молитися, філософам мислити, а письменникам творити... Приглядаючись до того, як системи

У рецензії на виставку картин Т. Вирстти у Монреалі, вміщений у червневому числі „Вісника”, подане невірильно ім’я мистця: замість Т. (Темістокль) Вирста, ім’я мистця позначене помилково буквою А. Просимо вибачення. — Ред.

матично перетворюється в ССР покоління здібних людей у рабів та брехунів, годі не думати про повільний геноцид душі. Якщо цей режим потриває й далі, то під кінець нашого століття вся Східня Європа може обернутися на духову пустелю”.

В кінці своєї статті П'єр Еммануель пише:

„Нас можуть обдурити офіційні делегації советських письменників і діячів мистецтва, які вільно гуляють на Заході. Епоха Брежнєва — не епоха Хрущова, і це познається на якості посланців культури. Даремно прикидатися, що маєш діло зі справжніми інтелігентами, а не з працівниками відомого апарату. Ні престиж Великого театру, ні прекрасний фільм про Рубльова (що його, до речі, демонструють у нас, але не в ССР) не можуть обманути нас і приховати організоване нищення духа, якому, щоб існувати, залишається тільки підпілля”.

Габріель Лявб — „Совість Советського Союзу” (Габріель Лявб — відомий чехословацький письменник, нині емігрант).

„Совість Росії 60-их років нашого століття зветься Олександер Солженіцин. 1967 року в своєму листі на з'їзд письменників він пристрасно виступав проти обмеження свободи слова і проти цензури, як перед ним протестували Олександер Радіщев в 1790 році і Салтиков-Щедрін у 1860 році. Єдина різниця: протести його попередників були опубліковані. З часом російська цензура вдосконалювалася.

Часописи приносять перші повідомлення, що деякі советські письменники протестують проти виключення Солженіцина зі Спілки Письменників. Але я не сумніваюсь, що багато-хто з тієї Спілки вітається виключення, навіть не тільки тому, що вони звикли всяке відхилення від приписаного способу мислення осуджувати як злочин, але навіть тому, що Солженіцин — великий письменник, в товаристві якого вони погано себе почивають...

Перший публічно виступив проти Солженіцина Шолохов, відзначений свого часу нагорою Нобеля. Він говорив про советських письменників, що друкують свої твори на Заході, як про колорадських жучків, яких треба винищувати. Відомі висловлювання Йозефа Штрауса в порівнянні зі словами цього колишнього письменника виглядають, як невинна дитяча гра”.

„ОТАК МИ ЖИВЕМО”

Під таким заголовком написав свого листа до громадянства письменник О. Солженіцин у зв'язку з арештуванням органами КГБ і запроторенням до божевільні молодого науковця Ж. Медведєва, який виступив був з вимогами демократизації советського режиму. В немалій мірі цей лист спричинився до „умовного” звільнення Ж. Медведєва. Текст листа подається за „Нью Йорк Таймсом” з 17 червня ц. р. — Ред.

„Без піякого мандату на арешт четверо міліціонерів і двоє лікарів з'явилися в мешканні здорової людини. Лікарі заявили, що вона — божевільна. Старшина мі-

ліції закричав: „Ми — представники закону! Збирайся!” Вони скрутили цій людині руки за спину і повезли до божевільні.

Це може статися завтра з кожним із нас. Це сталося з Жоресом Медведевим, науковцем, генетиком і публіцистом, людиною витонченого інтелекту, людиною з добрим серцем. (Я особисто знаю, як він самовіддано допомагав незнаній конаючій хворій людині).

Іого активна обдарованість цілковито заперечує не-нормальності, в якій його обвинувачують: роздвоєння особистості. І це є цілковите безглуздя обвинувачувати його в невмінні достосуватися до соціального оточення. Во якщо ти не думаєш так, як тобі наказують, ти — божевільний! Люди, які добре достосовуються, думають однаково.

Закони у нас не зобов'язують, і звернення наших кращих науковців і письменників відсакають від тих, до кого вони звертаються, як горох від стіни.

Якби ж це був тільки перший випадок! Але це вже стало звичайним методом репресій без доведення пропини, коли дійсну причину репресій вони соромляться виявляти. Деякі жертви широковідомі, багато жертв зовсім незнаних. Непогодженість, власну думку психіятри трактують як психічну недугу.

Здоровий глупд мав би стримувати їх від цього. Пригадаймо, яка доля спіткала була свого часу Чаадаєва*. І ми й досі, хоч минуло після того понад сто років, проклинаємо його катів. Але ж, признавши божевільним, Чаадаєва залишили в його власному домі.

Прийшов час мислити ясно. Ув'язнення вільнодумних, здорових людей у божевільннях є духовим убивством. Це — варіант газової камери або ще й жорстокіша річ. Це — дияволські тортури над тим, хто має бути вбитий. І так само, як газові камери ніколи не будуть забуті, всі ті, що беруть у цьому участь, будуть засуджені навіки — ще тоді, коли вони живуть і після їхньої смерті.

Навіть у беззаконні, в злочині треба пам'ятати про ту межу, поза якою людина стає канібалом.

Лише короткозорі люди думають, що вони можуть жити постійно, спираючись на силу і зневажаючи та погорджуючи совістю”.

*) Петро Чаадаєв (1794-1856), російський філософ-ідеаліст, якого за спрямовані проти самодержавства „Філософічні листи” царський уряд оголосив божевільними. — Ред.

„ІХНІ СЛОВА ДАЛЕКІ ВІД ПРАВДИ”...

У відповідь на висланий з СССР до Об'єднаних Націй лист-звернення організації евангельських баптистів, в якому представлено на численних фактах трагічне становище переслідуваних советським режимом баптистів (див. у „Віснику” за липень-серпень статтю „Нечувані насильства над віруючими”), київське КГБ скомпонувало негайно „колективне інтерв'ю” з делегацією баптистів та меннонітів із ЗСА і Канади, що в

днях 17 березня — 6 квітня відбула поїздку по Україні і Білорусі. Нижче наводимо в скороченні відповіді, що їх давали члени цієї делегації кореспондентові кафедровського „Голосу Родині” (травень, 1970 р.):

Генеральний секретар Американської Баптистської Конвенції і член Виконавчого комітету Світового Союзу баптистів д-р Едвін Теллер: „... Приємне враження залишило гостинне відношення до нас усіх советських людей, з якими приходилося зустрічатись, і, особливо, відсутність будь-яких обмежень в стосунках з ними”.

Д-р Д. Морр: „Наші часто дуже довгі розмови зі служителями і віруючими мали братський, невимушений характер...”

Д-р Іван Кмета, президент російсько-українського братства евангельських християн-баптистів у ЗСА: „... я зрозумів, чому советські люди дорожать миром. Я хотів би подякувати їм за те, що вони є поборниками миру в усьому світі...”

На питання кореспондента „Голосу Родині”, якої думки делегати про твердження західних часописів, що Церква в СССР перебуває повністю під контролем держави, делегати відповіли:

Д-р Е. Теллер: „Нічого подібного ми не спостерігали... У нас на Заході є групи, які поставили собі за ціль ускладнити відносини між Церквами...”

Д-р Дейвід Нойфілд, „голова ЦК меннонітів Канади“: „... наші брати по вірі користуються в СССР повною свободою віроісповідання...”

Д-р Д. Тейвс: „Я відвідав деякі православні храми і мав змогу переконатися, що богослужби там відбуваються так само вільно, як і в громадах наших братів по вірі”.

Кореспондент „ГР“: „Останнім часом деякі особи, що називають себе релігійними діячами, багато пишуть і говорять про відсутність свободи релігії та віроісповідань в СССР, про переслідування радянських громадян за релігійні переконання. Що Ви можете сказати про це?

Д-р Е. Теллер: „... іхні слова далекі від правди... У своїй порочній діяльності вони, мабуть, досягли зеніту і тепер ідуть на спад. Раніше під час перебування в ЗСА церковних делегацій з Советського Союзу іхні прихильники виставляли антирадянські пікети. Тепер ситуація змінилась на краще”.

Цими відповідями делегація баптистів і меннонітів із ЗСА й Канади фактично заперечила підписане власними іменами з поданням домашніх адрес звернення евангельських баптистів з СССР, не дослідивши справу на місці, а угрунтавши свої відповіді советсько-му кореспондентові лише на тому, що їм службовці КГБ показували. Очевидно, кожний учасник цієї делегації, якщо кореспондент „ГР“ зфальшивав чи перекрутів іхні відповіді, мусів би виступити з відповідним спростуванням у пресі вільного світу.

К. Л.

ПОШИРЮЙТЕ ВІСНИК!

СВЯЧЕНЕ В ДІТРОЙТІ

Відділ ОЖ ОЧСУ в Дітреїті справив членам і прихильникам ОВФ милу несподіванку, влаштувавши в неділю 12 квітня свячене.

За святково прибраними столами в просторій залі „Орлика” зібралось півтори сотні гостей. Свячене відкрила коротким словом Іванна Пісник, голова Відділу ОЖ ОЧСУ, і попросила о. І. Лотоцького поблагословити страви.

Пані Ярослава Жданів розповіла про велиcodні звиčai нашого народу. Василь Щербій, голова Відділу ОЧСУ, склавши святкові побажання господарям і гостям, поділився зворушливим спомином про святкування Великодня в Бачці 1939 року після упадку Карпатської України.

О. І. Лотоцький у своїм слові перед закриттям офіційної частини сказав про ролю жінки й матері-носія традицій нашого народу.

В дружній атмосфері провели гості кілька годин на споминах, розмовах та обговорюванні плянів дальшої роботи. Господарська частина імпрези заслуговувала на якнайбільше признання.

КОМІТЕТ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ ВІДЗНАЧИВ ПАМ'ЯТЬ ГЕТЬМАНА ПАВЛА СКОРОПАДСЬКОГО

Президія Комітету Українців Канади урочисто вшанувала пам'ять гетьмана України Павла Скоропадського в 25-річчя з дня його смерті.

За короткий час свого існування, сказано в зверненні КУК, Українська Гетьманська Держава обдарувала український народ великими вартостями на полі культури, освіти, господарства та державної адміністрації. Збільшилася сітка народніх середніх та фахових шкіл, відкрито українські університети в Києві, Полтаві й Кам'янець-Подільському, покликано до життя Військову Академію і Всеукраїнську Академію Наук у Києві.

Крім цього відкрито державні театри: оперовий і драматичний, національну бібліотеку, архів, картинну галерею. Під керівництвом Олександра Кошиця створено Державну Капелю, завданням якої було ширити красу української пісні поза кордонами держави.

До України прилучено Крим, який став базою української Чорноморської флотилії.

Завдяки приверненню приватної ініціативи та приватної власності, розвинулось господарське життя країни. Українська Гетьманська Держава сягнула повну стабілізацію державної валюти — карбованця, що свою вартістю рівнявся швейцарському франкові, найбільш стабільній валюті тодішнього світу.

МАЯМІ В ПОКЛОНІ Р. ШУХЕВИЧЕВІ-ЧУПРИНЦІ

23-го березня відбулося в Маямі на Флориді урочисте відзначення 20-их роковин геройської смерті ген.-хор. Романа Шухевича - Тараса Чупринки. По Службі Божій в церкві св. Николая о. митр. Д. Савка виголосив патріотичну проповідь, присвячену пам'яті генерала Чупринки, і відправив панаходу за спокій душі Покійного.

Увечері того ж дня відбулися в Українсько-Американському Клубі сходини, які відкрив п. Роман Балабан. В президії зайняли місця: о. митр. Д. Савка, п. Петро Тибор і дир. Володимир Гікавий.

П. С. Квасницький представив присутнім прелегентів — п. В. Мазура, головного предсідника УНПомочі з Піттсбургу і о. митр. Д. Савку, колишнього духовного отікуна в УПА. Виступав і п. Володимир Гікавий, ветеран Української Армії і кол. директор Видавництва „Вісник” у Львові.

О. митрат Д. Савка прочитав спомин з часів своєї діяльності в УПА. Дир. В. Гікавий закликав присутніх до посилення українського громадського життя на Флориді.

Сходини закінчено відспіванням — „Не пора, не пора”. С. К.

НОВИЙ ВІДДІЛ ОЖ ОЧСУ

24 травня ц. р. відбулись у Клівленді в Домі СУМА Основуючи Збори Відділу Об'єднання Жінок Оборони Чотирьох Свобід України.

Збори відкрила голова Ініціативної групи мгр Наталя Голембійовська.

Пані Уляна Целевич, голова ГУ ОЖ ОЧСУ, пояснила поодинокі розділи статуту Об'єднання, що своїм завданням ставить активізувати українське жіноцтво на політичному відтинку.

Після офіційного прийняття у члени Відділу 30-ти членок, нову Управу обрано в складі: мгр Наталя Голембійовська — голова, Софія Бура — містоголова, Марія Кріслата — секретар, Оксана Рошецька — фінансовий референт; членки: Ярослава Яцишин, Ірина Пукач, Таня Дапіло, Мирослава Зорій, П. Василіна, А. Дідич. До Контрольної комісії ввійшли: голова Галина Макар; членки — Оксана Гальчук і Стефанія Кріслата.

Після нарад відбувся Чайний Вечір, що його розпочала „Молитвою” Юрія Клена Софія Бура. Кілька пісень відспівали Оксана Рошецька при музичному супроводі проф. Ірини Заячківської-Гаврилюк. Реферат на тему „Леся Українка — рушій української революційної думки” виголосила мгр Наталя Голембійовська. Програму вечора закінчено словом Уляни Целевич, що його присвятила вона непоборному духові українського генія.

С. Б.

„ВТРАТИТИ РІДНУ МОВУ — ВТРАТИТИ МАТІР”

У журналіку „Смолоскіп”, що його виповнює своїми матеріалами, редакція і видавець на циклостилі середньошкільна молодь у Вінніпегу, в Канаді, читасмо в числі за червень ц. р. листи, які, хоч і не зовсім грамотні, свідчать про те, що праця шкіл українознавства не йде на марне:

Дорогі батьки!

Я студентка дванадцятої кляси, і я би любила, щоби ви послухали, що я Вам скажу. Ми вже кінчаемо школу і дякуємо нашим батькам, що захотіли нас вивчати українську мову. Ми також не хотіли йти, але тепер ми бачимо, що це мова нам придадеться.

Чого ми б мали чужу мову вчитися, коли ми ще свою не знаємо? Настоюйте, щоби Ваші діти вчилися української мови тепер, бо колись ім ця мова придадеться. Якби українську мову не дозволяли, то певно ми б додмагалися права на українську мову, ми б любили свою українську мову.

Афія Присяжнюк — кл. 12

**

Я прошу Вас, родичі, щоб Ви посилали своїх дітей навчатися української мови. Це є важне, бо українська культура скоро зникає. На університеті ця мова є модерна. Навіть як діти не говорять українською мовою, то зможуть навчитися, як мають замінування до мови.

Ігор Трушин — кл. 12

**

Рідна мова — це мова матері. Етратити рідну мову значить утратити рідну матір. Людина має здібності вивчати кожну мову. Хто вивчає чужу мову, а рідну забуває, то справді нещастний. Він не знає мови матері, яка його народила. Тільки ті люди мають право жити, які розуміють самі себе, тобто плекають рідну мову. Люди, які утратять рідну мову, не мають права належати до мудрих людей. Вони стають рабами, і їхні діти не знатимуть, хто вони є і соромитимуться своїх батьків.

Світ знає, що українська мова дуже гарна, і коли світ довдається, що українці в Канаді загубили свою мову, то не буде шанувати українців. Коли українські матері хочуть доказати, що вони є мудрі матері, то повинні вчити своїх дітей української мови. Від кожної матері залежить, чи її діти будуть гордитися своєю мовою, чи соромитися. Хай кожна українська дитина вивчає українську мову в школі.

Люба Шимків — кл. 12

**ПОДОВАСТЬСЯ ВАМ НАШ ЖУРНАЛ,
ЗАПРЕNUМЕРУЙТЕ ВАШИМ БЛИЗЬ-
КИМ АБО БОДАЙ ПОРАДЬТЕ ІМ, ЩОБ
ВИСЛАЛИ ПЕРЕДПЛАТУ!**

ГАМБУРЗЬКІ ОБРІЇ

Після нагло померлого журналу „За Світім Океаном”, що виходив у Нью Йорку, почав виходити журнал „Нові Обрії” в Гамбурзі, в Західній Німеччині.

„Нові Обрії”, „Нові Обрії” —
Лапті зношені, та ще добрі!
Ще від Леніна, ще від Сталіна
Ця брехньовська іскопалина!

Українською та ще й мовою
Розревілася, бач, коровою:
— „Нові Обрії”, „Нові Обрії” —
Лапті зношені, та ще добрі!

Гляньте: Віра Вовк тут шатається,
З кривокосаччю обіймається:
— Дамо книжечку вам на знижечку.
Лиш повірте нам хоч на крипичку!

„Нові Обрії”, „Нові Обрії”,
Москва лапотки плете добрій:
Хто в них взується — не розується,
Хто ще силу мав — той змарнується!

У тих юд гніздо — океанське,
І московське, і радянське!..
Та сказав народ:

— Люди добрій,
Западуться й ці
„Нові Обрії”!

Горотак-2

З КОГО СМІЄТЬСЯ?

У київському сатиричному журналі „Перець” (з червня ц. р.) якийсь бідолаха-автор, що уявляє собі західний світ лише за советськими зразками, вирішив посміятися з „капіталістів”. І ось що з цього вийшло:

„В країнах Захудулюють висловлюватися делікатно: замість слова „капіталіст”, там часто вживають слово „роботодавець”. А недавно за аналогією з'явилось на світі більше нове слово — „роботобравець”. На думку юристів, воно ззвучить краче, ніж „робітник”. Отак з людини, яка тільки бере, капіталіст перетворюється на людину, яка щось дає. А робітник — на людину, яка не дає, а одержує.

Але в історії, яку розповімо, будемо дотримуватися старої термінології.

В швейцарському місті Херізав живе старий робітник Еміль Боднеман. П'ятдесят років пропрацював він на одному підприємстві. В день цього п'ятдесятиліття хазяїн поздоровив свого вірного робітника і ощастливив його подарунком — подарував ... латану сорочку.

Робітник відмовився від подарованої лахи. Хазяїн відчув себе ображеним такою неповагою до його персони і подав на Боднемана в суд.

Суддя не знайшов у діях робітника (і хазяїна теж!) „елементів образі”. Але вимушений був з жалом констатувати, що між двома категоріями швайцарських громадян — „роботодавцями” і „роботобравцями” — немає взаєморозуміння, немає гармонії.

От невдачні робітники! І назуву їм симпатичну придумали, і подарунками, бачите, вшановують, а вони ніяк з хазяями не хочуть порозумітися”.

Так представляють читачам „Перця” західний світ советські журналісти, які з Києва далі як до Кобеляк не їздили.

БЕЗЗУБА ПРОПАГАНДА

На Україні „своїм” уже давно не вірять. „Ну, що там брешуть вони сьогодні?” — думає собі підсоветський громадянин, розгортаючи свіже число московської „Правди”. І тому частенько можна бачити в советській пресі, коли йдеться про „капіталістичні країни”, прізвища англійських, французьких, німецьких авторів.

Ось так, наприклад, розправлюючись з американською демократією, лаючи американський уряд, виступає якийсь Джозеф Норт. Що ж він пише з Америки для советського читача?

Описуючи противостоянний похід студентів-радикалів і гіппісів по Бродвею в Нью Йорку, він заявляє: „Розуміється, своїм походом ми кидали виклик, але водночас ми просто користувалися тим правом зборів і петицій, яке гарантує нам перша поправка до нашої конституції”.

Старіються й дурнішають советські цензори... Ще б пак, у Советському Союзі заганяють до концтаборів молодих людей, які вимагають, щоб „даровану” народам конституцію переводилося в життя, а в Америці „революціонери” використовують конституцію, щоб валити уряд. І таке цензори пропускають...

А далі Джозеф Норт пише: „У пресі, телевізії, навіть у профспілках соратники прислужника капіталістичних босів Джорджа Міні неустанно оглушують робітників, приховуючи від них правду і притуплюючи їх волю до боротьби. Однак, робітнича кляса Америки щораз рішучіше спротивляється цій зухвалій експропріації її громадянських прав”.

Про становище американської ліберальної, може за- надто ліберальної, телевізії і преси щодо всякого роду заворушень і антиурядових виступів підсоветський читач може й мало знає, але щоб притуплювали вони роль робітників до боротьби — це вже хіба сон рябої кобили переповідає Джозеф Норт. Американські робітники в пам'ятний день 22 травня зорганізовано, користуючись гарантованим конституцією правом зборів, виступили в Нью Йорку. Боффало та інших містах за закон і порядок — проти тих, що закон і порядок підважують. Цим вони раз і назавжди заперечили роль, приписувану робітництву марксистами-большевиками. І про його виступ в Нью Йорку не один підсоветський читач напевно вже довідався — не від Джозефа Норта.

А. Б.

ЧОМУ СОВЕТСЬКИЙ „СПУТНИК” БУВ ПЕРШИМ?

Один із пionerів космічних польотів, емеритований полковник Трюмен Кук, поінформував кореспондента „Інквасра”, чому Америка відстала від СССР з вистрілами першого земного сателіта „Спутник-І”, перший советський космічний сателіт, увійшов на орбіту довкола Землі 4 жовтня 1957 року. Трюмен Кук заявив, що Америка могла вислати свого сателіта ще 21 вересня 1956 року, якби реалізацію програми „Джонпітер С” не стримано. Того дня випущений з Кеп Кеннеді „Джонпітер”, мавши можливість досягнути висоти 3000 миль, піднісся лише на 300 миль, бо згідно з інструкціями Департаменту Оборони запалено з усіх чотирьох тільки три перші його частини. Такого самого типу ракета „Експлорер-І” ввійшла на орбіту довкола Землі 31 січня 1958 року — через 13 місяців після советського „Спутника-І”. Таке спізнення Трюмен Кук пояснює тем, що первісна програма, апробована президентом Айзенгавером, мала чисто цивільний характер, і коштовні експерименти з „цивільною ракетою” „Ванг'ард” сповільнили загальний розвиток космічних досліджень. Відставання Америки у космічних польотах в значній мірі підірвало, заявив Кук, її престиж і змусило вдастися до реалізації коштовних проектів. По кількох роках змагань Америка випередила СССР в цій ділянці.

„УБИВАЙТЕ СВОЇХ БАТЬКІВ!”

34-річний, рудобородий Джеррі Рубін, провідник „іп-пісів”, учасник т. зв. „Чікаго-7” змови, що у 1968 році під час демократичної національної конвенції інспірувала бурхливі заворушення, у своїх промовах перед молоддю заявляє: „Ті, що говорять про потойбічне життя, брешуть. Єдине місце, де може бути створений рай, — це земля. Для цього ми мусимо знищити всі урядові інституції. Ніксон і Егінью хочуть перебрати в свої руки всі засоби інформації. Але я вірю, що ми їх до цього не допустимо. Наркотики („довп”) творять з нас єдину родину. І коли один із нас сидить у тюрмі, ми всі разом з ним сидимо в тюрмі. Ми є законопорушниками тому, що свині (поліція) твердять, що бути молодим — значить порушувати закон. Нас, 500.000 братів і сестер, за те, що курять квіти (маріхуану), замкнули в тюрмах. Замінати за це в тюрму — це рівнозначне з тим, якби жидів ув’язнювали за вживання маку. Я тверджу, що за шість місяців усі вояки американської армії дезертуватимуть”.

Звертаючись до студентів в Лудлов Герідж, Сінсінаті, Рубін закликав їх: „Ставайте в свої обороні! Убивайте своїх батьків! Так, ідіть додому і убивайте їх сьогодні ж! Визволяйтесь!”

ПОЛЯКИ МАЮТЬ СВОГО ШЕТРОВА

Широкого розголосу набрала справа померлого в 1969 р. польського письменника-емігранта в Аргентині Вітольда Гомбровича, відомого серед польської інтелектуальної еліти, як людина, що „переступила вузькі рамці націоналізму” і проголошувала „нові ідеї”.

Дійсне обличчя Гомбровича розкрилось після його смерти, коли опубліковано його приватні листи до голови комуністичного Пен-Клюбу у варшавському журналі „Твурчість”. Виявляється, Гомбровичувесь час старався стати культурним атташе польського комуністичного посольства в Буенос Айресі і одержував з Варшави гроши на видавання своїх книжок та в оплату за якісні „послуги”. Редактор „Дзеніка Польського”, що виходить у Лондоні, гостро висміявши довірливих земляків-емігрантів, які славили Гомбровича, як великого письменника-патріота, заявив, що, згідно з інформаціями, які він одержав з Польщі, там незабаром опублікують всі ті матеріали про польську еміграцію, які поставачав Гомбрович польській політичній поліції.

Приклонники Гомбровича все ще стараються його вибілити, як свого часу вибілювали советського агента Петрова-Домонтовича деякі українські інтелектуали.

А ЩО ВОНИ ЩЕ ПІДГОТОВЛЯЮТЬ?

Після відомого свого часу „Східняка”, що його з участю Ю. Косача видавав при „Новому Русському Слові” в Нью Йорку п. Вейнбаум, підготовляє ще щось нововстворений власовський комітет. У „Новому Русському Слові” з 20 червня читаємо про створення цього комітету, що плянує очолити „визвольний рух народів Росії”. „Необхідно, — пише ініціатор цієї акції Є. Баладський, — відзначити дуже важливий момент про зустріч з представниками українських діячів (східніх), де дуже доброзичливі висловлювання взяли під увагу обидві сторони”.

У своєму відкритому листі п. Федорівський, провідний член УРДП, писав, що п. Ф. Гасенко, один з „ідеологів” УРДП, заявляв прилюдно, що без тісної співпраці з „московськими демократами” Україна ніколи не осягне своєї свободи.

ТАЄМНИЦЯ СПАДЩИНИ РЕДАКТОРА „НОВИХ ДНІВ”

У неперіодичному часописі „Наши Позиції” (ч. 2, 1970), органі ЦК УРДП, що його фірмусє тепер п. Степаненко, опубліковано такий прилюдний запит:

„Членство наших крайових організацій УРДП глибоко схвильоване тим, що спадкоємцем усіх архівів колишнього заступника голови УРДП та секретаря організаційного відділу ЦК УРДП Петра Волиняка-Чечета стала його дочка — громадянка ССР, яка є під наглядом і контролюю КГБ і советської амбасади в Канаді. Хоч минуло вже два місяці від дня його смерті, до цього часу не з'явився авторитетного вияснення в цій важливій справі: де поділіся картотеки з особистими даними і адресами членів УРДП, де листування п. Чечета з українськими емігрантами в країнах вільного світу, де архіви його видавництва, списки передплатників і т. д. Разом з цим цікаво знати, чому українці у вільному світі повинні збирати на пам'ятник П. Чечетові, який залишив усі матеріальні добри своїй доньці, що тепер господарює в його домі і розпоряджає його майном”.

З ПІДСОВІСТЬСЬКОГО ГУМОРУ

У КОЛГОСПНІЙ КОМОРІ

- Чий ти такий, хлопче?
- Ги...
- Ну, чого до колгоспної комори прийшов?
- Ги...
- Кажи, це тебе голова колгоспу питає. Я мушу знати, хто в моїм селі живе.
- Нащо вам? Я ж вас не знаю.
- Я — голова. Розумієш? От візьму і за прицеплювача тебе призначу. Будеш на тракторі їздити. Кажи, чий ти?
- Я вже великий, щоб признаватися.
- А чого ж ти такий низенький?
- Во хочу, то й такий...
- Скільки ж тобі років?
- А вам?
- Диви на нього! Штанята на підтяжках носить, а вже мене допитує.
- А ви?
- Що я? У мене штани на ремінці.
- Мені тато теж куплять.
- Як же твого тата звати?
- А вашого?
- Тю ти, чортеня окате! Чи не дурненький ти, хлопчишко?
- А ви?
- Захаре, ти комірник, усе село знаєш. Чице воно таке?
- Та мое, товаришу голово. Мале ще, вибачайте, субординації не розуміє. Я вдома з ним... Киш звідсіля, пущверінок!.. Не встигло з шкарабалупи виклюватися, а вже з товарищем головою задирається.
- Ги!
- ~~~~~  
ЧИТАЙТЕ І ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ТИЖНЕВИКИ
І МІСЯЧНИК
- „Шлях Перемоги”, „Гомін України”
і „Визвольний Шлях”,
- що, стоячи на позиціях українського революційного націоналізму, вносять у життя української еміграційної громади новий багатий зміст і скріплюють перший визвольний фронт, яким є нескорена, вільнополюбна Україна.